

Leto XVIII. Stev. 216

DIREKTOR - BORBE
VELJKO VLAHOVIČ
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
DUBAN BLAGOJEVIČ
UREJA UREDNIŠKI ODBORList izhaja vsak dan razen
petka - Cena 10 dinarjev

Ljudska

BORBA
PRAVICAGLASILO ZVEZE
KOMUNISTOV JUGOSLAVIJE• LJUDSKA PRAVICA •
USTANOVljena 8. OKTOBRA
1934 • MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK. OD OSVOBODITVE
DO 1. JUL 1951 KOT DNEV-
NIK. NATO PA KOT TEDNIK
• OD 1. JUNIJA 1953 IZHAJA
KOT • BORBA • ZA SLOVENIJO

IZREDNO ZASEDANJE GENERALNE SKUPŠČINE OZN

Še štiri države so se izjavile za udeležbo Indije na politični konferenci

New York, 26. avg. Delegati še štirih držav: Abesinije, Sirije, Birme in Sovjetske zveze, so se izjavili pri včerajšnji razpravi v političnem odboru Generalne skupščine ZN za udeležbo Indije na politični konferenci.

Birmanski delegat James Burington, ki je govoril na popolnanski seji odbora, je izjavil, da so osnutki resolucij zahodnih držav »nestvarni«, ker ne vodijo k ustvaritvi ugodnega razpoloženja za uspeh politične konferen- ce. Vztrajal je pri mnenju, da mora Indija nujno sodelovati na konferenci in dejal, da je vprašanje Koreje azijski problem in da je treba za sleherni njegov trajno rešitev upoštevati mnenje Azije. Po besedah birmanskega delegata je Indija vodilna azijska država, zaradi česar mora biti zastopana na vsaki konferenci o Koreji.

Burington je grajal ameriško stališče, da mora biti konferenca omejena samo na udeležbo predstavnikov vojskujočih se strank. Poudaril je, da se je 16 držav bojevalo na Koreji ne v svojem imenu, temveč v imenu OZN. Prav tako je zahteval, da ne bi smeli upoštevati ugovorov Sing Man Rija proti udeležbi Indije in dejal, da bi pomenila kapitulacija pred Sing Man Rijem le žalitev dostojanstva in ugleda OZN, temveč da bi bil to zelo škodljiv udarec za ugled Združenih narodov tudi v Aziji.

Za birmanskim delegatom je predložil sovjetski predstavnik Andrej Višinski spremenjeni osnutek sovjetske resolucije o sestavi politične konferen- ce o Koreji. Po tem osnutku naj bi na politični konferenci sodelovali predstavniki 15 držav, t. j. zastopniki štirih veselih, dalje Kitajske, Indije, Birme, Severne in Južne Koreje, Mehike, Poljske, Češkoslovaške, Indonezije, Sirije in Egipta. Iz prejšnjega sovjet-

skega predloga je odstranjena Svedska, ki je zavrnila udeležbo na politični konferenci, na novo pa so vključene Češkoslovaška, Indonezija, Sirija, Egipt in Mehika.

Višinski je nadalje dejal, da sporazum o premirju nikakor ne določa, da morata na politični konferenci sodelovati le vojskujoči se stranki. Po njegovih besedah mora sodelovati tudi Indija, zaradi pomembnih naporov, ki jih je pokazala za končanje vojne na Koreji. Sovjetski delegat je nadalje izjavil, da po sovjetskih predlogih Južna Koreja ne bi bila izključena in da je njena udeležba potrebna, ker je njeno soglasje nujno, da bi lahko postali sklepi politične konferen- ce izvršni.

Indijski delegat Krišna Menon je izjavil, da njegova vlada na podlagi razpoložljivih obvestil misli, da bodo Kitajci in severni Korejci prišli na politično konferenco z »ustrežljivim — toda razboritim razpoloženjem« in da ni bil namen predloga resolucije Indije, Indonezije, Birme in Librije, da bi priporočila Generalne skupščine spro- ročili kitajski in severnokorejski vladi, zavračevati uresničitve sklepov Generalne skupščine za organiziranje politične konferen- ce. Menon je nato poudaril, da bo Indija sodelovala na politični konferenci, če bodo prizadete države mnenja, da je njeno sodelovanje koristno. Po njegovih besedah so pristojni za sklep v tem vprašanju Združeni narodi.

Na koncu popoldanske seje je govoril ameriški delegat Cabot Lodge. Izjavil je, da se bo Južna Koreja uprla udeležbi Indije na politični konferenci, »ker bi to prav lahko kompromitiralo njen uspeh«. Poudaril je, da je to eden glavnih razlogov, da tudi ZDA nasprotujejo udeležbi Indije. Hkrati je izrazil mnenje,

da mora na sleherni prihodnji konferenci o Daljnem vzhodu imeti Indija prvorazredno vlogo, pri čemer je obljubil, da bo njegova vlada storila vse kar more, da bi Indija sodelovala na taki konferenci.

Na dopoldanski seji sta delegata Abesinije in Sirije zahtevala, da Združeni narodi povabijo Indijo na politično konferenco, medtem ko je iraški delegat dejal, da bi morala na konferenci sodelovati tudi zmerne azijske sile, ker bi to prispevalo k njenemu uspešnejšemu delu. Pri tem ni izrecno omenil Indije.

Predstavniki Nove Zelandije se je izjavil proti indijskemu predlogu resolucije, ki zahteva, da generalni sekretar ZN obvesti Kitajsko in Severno Korejo o sklepih skupščine.

Avstralija se je izjavila za neuradni sporazum o udeležbi Indije na politični konferenci, da bi se izognili odkritemu razkolu med zahodnimi državami, ko bodo glasovali o posameznih resolucijah. Avstralski delegat Spender je izrazil mnenje, da bi z neposrednimi razgovori med Indijo in ZDA rešili sedanje nesoglasje.

Britanski delegat Gladwin Jebb je odpovedal včeraj svoj govor v političnem odboru OZN, ker je bila razprava o sestavi politične konferen- ce zaključena. Verjetno v odboru ne bo govoril razen v zvezi z glasovanjem.

Delegacija FLRJ za skupščino OZN

Določena je jugoslovanska delegacija, ki se bo udeležila VIII. plenarne skupščine svetovne federacije društev za Združene narode. Ta skupščina bo od 7. do 15. septembra v Parizu. Delegacija jugoslovanske zveze društev za Združene narode bo vodil publicist Vladislav Ribnikar, njena člana pa bosta profesor zagrebške pravne fakultete dr. Jovan Stefanović in profesor gospodarske fakultete v Ljubljani dr. Adolf Vogelnik.

Na VIII. plenarni skupščini bodo proučili pomoč, ki jo daje svetovna federacija društev za Združene narode v UNESCO in UNICEF, obravnavali pa bodo tudi vprašanja v zvezi s finan- sranjem gospodarskega razvoja zaostalih držav, pravice narodov do samoodločbe, gospodarske pravice v zvezi s 23. členom deklaracije o človeških pravi- cah in sklepe komisije za prisilno delo. (Jugopress)

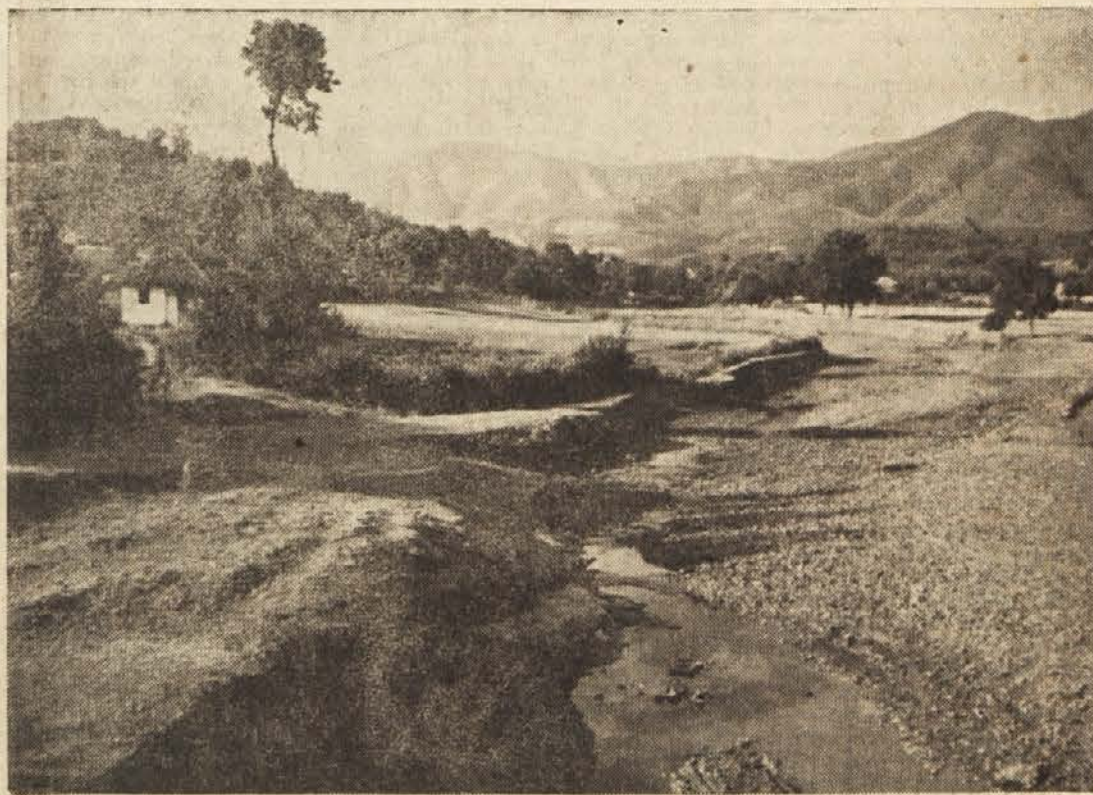
Severno poveljstvo vrnilo še 400 ujetnikov

Pan Mun Jom, 26. avg. Renter Kitajci in Severnokorejci so danes vrnili 135 ameriških, 17 britanskih in 250 južnokorejskih vojni ujetnikov. Izročitvi ujetnikov so prisostvovali tudi severnokorejski general Li Sang Co, češkoslovaški general Bures in nek poljski general.

Dulles predlaga revizijo Ustanovne listine OZN

Boston, 26. avg. (UP). — Ko je govoril na letnem kongresu združenja ameriških odvetnikov, je minister zunanjih zadev John Foster Dulles rekel, da je najzanesljivejšo sredstvo za obrambo pred napadalci prostovoljno združenje svobodnih narodov. Nato je poudaril, da je najvažnejša pogodba o varnosti današnje dobe Ustanovna listina Združenih narodov. Ustanovna listina izraža najtrdnjše upanje ljudi v pravični mir, je rekel Dulles.

Po njegovem mnenju Združeni narodi niso v sedanji obliki izpolnili vseh pričakovanj. Izrazil je mnenje, da Združeni narodi ne zagotavljajo zadostne varnosti in da so zato ZDA sklenile več pogodb z drugimi državami, da bi okrepile kolektivno obrambo, kar Ustanovna listina Združenih narodov dovoljuje. Po Dullesovih

Ob zahodni Moravi

POLOZAJ V FRANCIJI

Orjaški stavkovni val se je umiril

Od posebnega dopisnika »Borbe«

Pariz, 26. avg. Včeraj popoldne je kominformistična Generalna konfederacija dela pozvala železničarje in poštarje, naj se vrnejo na delo. Tako se danes železniški in poštni promet v glavnem normalno razvija. Imajo še precejšnje težave z raznašanjem pism in drugih poštinih pošilk, ki so se nakopičile na poštah in v pisarnah za časa stavke. Kljub temu pričakujejo, da bodo v 48 urah vse pošiljke izročili naslovnikom.

Tendenco vračanja na delo se kaže danes tudi v električnih centralah in plinarnah. Danes popoldne bodo sindikalne organizacije sprejele končne sklepe. Vse kaže, da bodo tudi v tej panogi stavke v kratkem prenehale. Isto tendenco je opaziti tudi v rudnikih.

Zaključek velikega stavkovnega gibanja, ki je izbruhnulo pred tremi tedni z neslutno močjo in z izredno širino po vsej Franciji, spominja sedaj na orjaški požar, ki je v glavnem ugasnil, medtem ko sem ter tja še tiljo posamezna žarišča.

Ce včeraj ne bi prišlo do surovega posredovanja pariške policije, bi se stavka v glavnem končala brez incidentov. Včeraj popoldne so se uslužbenci telegraf- ske centrale v ulici Grenelle v

Parizu dogovorili, da bodo pred vrnitvijo na delo položili venec na spominsko ploščo svojim tovarišem, ki so padli v zadnji tovarni. Včeraj je bilo namreč 9 let, odkar so Pariz osvobodili Hitlerjevskih okupatorjev.

Spominska plošča padlim poštarjem je v vhodni dvorani telegrafske centrale. Pred spominsko ploščo padlim tovarišem so poštarji položili venec, nato pa jim izkazali čast z enominutnim molkom. Ta hip je 50 policistov s čeladami in gumijevkami vdrla v dvorano in navalilo na poštne uslužbence, ki so se zbrali na žalni slovesnosti.

Nastal je pretep. Pet poštarjev je bilo ranjenih, dva pa so morali prepeljati v bolnišnico.

Iz protesta so vsi uslužbenci centrale ogorčeni zapustili delo, tako da je bilo do danes zjutraj popolnoma ustavljeno.

Danes ni na pariških ulicah nič več vojaških kamionov, ki so zamenjali avtobuse zaradi stavke šoferjev. Na trgu Concorde ni več vojaškega štaba z radijskimi postajami, kar je v dnevih stavke dajalo Parizu več ali manj videz vojnega stanja.

Prvi korak k normalizaciji

trgovinskih odnosov med FLRJ in cono A piše »Primorski dnevnik« ob sklepu Zavezniške vojaške uprave

Trst, 26. avgusta. (Tanjug). Tržaški »Primorski dnevnik« pozdravlja sklep Zavezniške vojaške uprave, da poveča kontingen- te blaga, za katero so jugoslovanska podjetja sklenila pogodbe o prodaji na nedavnem tržaškem velesejmu in da končno začne izdajati za to blago uvoz- na dovoljenja.

Casopis poudarja, da bi lahko ta sklep pomenil prvi korak za normalizacijo trgovinskih odnosov med Jugoslavijo in cono A STO. »Primorski dnevnik« opozarja, da so dr. Bebler in drugi visoki gostje iz Jugoslavije ob obisku na tržaškem velesejmu opozorili na stvarne možnosti za znatno razširitev trgovinske izmenjave med Trstom in Jugoslavijo. Tedaj so govorili o možnostih, da bi izmenjava povečala na dve milijardi lir mesečno, pozneje pa še bolj.

Vsekakor, poudarja list, bi bilo treba hkrati s povečanjem odstraniti tudi različne ovire, ki jih predstavniki Zavezniške vojaške uprave še vedno povzročajo. V korist tržaškega prebivalstva ne bi smela biti nikakršna ovira dejstvo, da so cene nekaterega blaga, na primer mesa, na jugoslovanskem trgu veliko nižje kot na italijanskem.

Ce ne bi tu in tam, zlasti pred vhodi na postaje podzemne železnice stal še kak oborožen pripadnik mobilne garde, bi bila zunanost Pariza povsem normalna.

M. Vitorović

Seja francoske vlade o Maroku

Pariz, 26. avg. (AFP). Na današnji seji francoske vlade je zunanji minister George Bidault poročal o položaju v Maroku. Najprej je podrobno obrazložil pogoje, ob katerih je moral bivši sultan zapustiti Maroko, nato pa je govoril o načrtu reform. Francoska vlada bo v najkrajšem času dokončno odločila o tem načrtu, nakar ga bodo razložili maroškim oblastem.

Na isti seji so določili delegacijo francoske vlade, ki se bo razgovarjala s predstavniki pridruženih držav Vietnam, Laos in Kambodže v skladu z deklaracijo francoske vlade z dne 3. julija letos. V vladni delegaciji so ministri predsednik Laniel, zunanji minister Bidault, obrambni minister Pleven, minister za finance in gospodarstvo Faure in državni tajnik za pridružene države Jaquet.

Izzivanje »Lege nazionale«

Trst, 26. julija. Kakor poročajo iz Vidma, je tamkajšnja organizacija tržaške šovinistične »Lege Nazionale« postavila v eni izmed ulic veliko desko z zemljevidom Julijske krajine. Na zemljevidu so zarisane razen sedanje jugoslovansko-italijanske meje tudi meje, določene z londonskim paktom iz prve svetovne vojne, in meje, ki jih je predlagal tedanji predsednik ZDA Wilson. Italijanski šovinisti hočejo s tem zemljevidom dokazati, da so popolnoma upravičeni zasesti čisto slovenske kraje.

Tržaški obveščeni krogi poudarjajo, da se je ta deska z zemljevidom Julijske krajine pojavila hkrati s povečano gonjo, ki so jo začeli italijanski šovinisti proti Slovincem v Italiji in proti gibanju furlanskih avtonomistov.

PO SPREMENBAH V IRANU

Zahedijevi razgovori s Hendersonom

Teheran, 26. avgusta. (AFP). Predsednik perzijske vlade general Zahedi je po sestanku z ameriškim veleposlanikom Loyom Hendersonom izjavil, »da sploh nista govorila o ameriški pomoči Perziji.« Po njegovih besedah so bili razgovori prisrčni in se bodo bržkone nadaljevali prihodnji teden.

United Press pa je zvedel iz navadno dobro obveščenih virov, da je Zahedi sporočil Hendersonu, da je Perziji nujno po-

Ljudska skupščina FLRJ se bo sestala 7. septembra

Nadaljevanje 6. rednega zasedanja Ljudske skupščine FLRJ, ki je bilo določeno za 6. september, je prestavljeno za en dan. Ljudska skupščina se bo sestala 7. septembra ob 10. uri doopidne.

Predstavniki abesinskega gospodarstva v Sloveniji

Ljubljana, 26. avgusta. V Slovenijo je prispel s članom Zveznega izvršnega sveta Francem Leskoškom član etiopske misije dobre volje Ato Araja Obgazi, direktor gospodarskega oddelka etiopske vlade. Izvršni svet Slovenije je včeraj priredil gostu na čast svečano kosilo, ki so se ga udeležili član Zveznega izvršnega sveta Franc Leskošek, podpredsednik Izvršnega sveta Slovenije dr. Marjan Breclj, člana Izvršnega sveta Slovenije Tone Fajfar in Janez Vipotnik ter državni tajnik za gospodarstvo ing. Marjan Tepina. Ato Araja Obgazi se zlasti zanima za industrijske možnosti Slovenije. Obiskal je železarno na Jesenicah in nekatere tovarne na Gorenjskem, včeraj pa je odpotoval v Celje in Maribor.

trebna velika ameriška pomoč. V istih krogih poudarjajo, da je Zahedi izrazil upanje, da bodo ZDA to pomoč že v kratkem dale. Upajo, da bo dobila Perzija razen že odobrene pomoči v višini 25 milijonov dolarjev še 50 milijonov v okviru ameriškega programa tehnične pomoči.

Iz dobro obveščenih krogov poročajo, da je Velika Britanija obvestila ZDA, da je pripravljena na podpreti hitro ameriško pomoč Perziji, ki naj omogoči uresničenje novega režima generala Zahedija. Pravijo pa, da bi Britanija odrekla podporo, če bi to pomočjo prejudicirali morebitno rešitev anglo-perzijskega petrolejskega spora.

Napad na sedež iranske stranke

Teheran, 26. avgusta. (AFP). Royalisti v mestu Širazu so ponoči zažgali sedež iranske stranke, ki tvori osnovo Mosadikove narodne fronte. Policija je aretirala šest oseb.

»Times« za obnovo diplomatskih odnosov

London, 26. avg. (UP). Današnji »Times« si prizadeva za obnovo diplomatskih odnosov med Veliko Britanijo in Iranom. Časnik meni, da bi obnovitev diplomatskih stikov morala pomeniti prvi korak glede ureditve petrolejskega spora, ki traja že več let. Težko ali nemogoče bi bilo razpravljati o važnih vprašanih spora, dokler diplomatski stiki ne bodo obnovljeni.

Časnik poudarja, da bi se v najboljšem primeru iranska nafta lahko postopno uveljavljala na svetovnem trgu in sklepa, da je zdaj za Iran mnogo važnejše prodati nafto, kot je važno za ostali svet, da jo kupuje.

PRED ZASEDANJEM LJUDSKE SKUPŠČINE FLRJ

ZASTARANJE TERJATEV BO Z ZAKONOM UREJENO

Zakonodajni odbor Sveta narodov je včeraj popoldne nadaljeval razpravo o osnutku zakona o zastaranosti terjatev. V načelni debati o osnutku tega zakona se je prvi oglasil k besedi član odbora Josip Rus. Rekel je, da je našel v osnutku precej nejasnih mest in formulacij, in poudaril, da bi bilo treba na to paziti med razpravo o posameznostih. Razen njega se je v načelni razpravi oglasil k besedi tudi poverjenik Zveznega izvršnega sveta dr. Milorad Vučković. »Ta osnutek zakona,« je poudaril, »je sestavila strokovna komisija, ki je posvetila posebno pozornost natančnejšim formulacijam.« Vučković se ni strinjal s pripombami poslanca Jerasa o nejasnosti posameznih mest. Tudi on je poudaril, da bo

z s tem zakonskim osnutkom izpopolnili našo zakonodajo na področju državljanjskih pravic. Ker se nihče več ni oglasil k besedi, je odbor osnutek zakona o zastaranosti terjatev v načelni diskusiji soglasno sprejel. Po glasovanju se je začela razprava o zakonskem osnutku v podrobnosti. Zivahna razprava se je razvila že o prvih členih osnutka tega zakona. K besedi so se oglašali ljudski poslanci Ninko Petrovič, Aleksander Sevič, dr. Miloš Moskonjčević, Grga Janek, dr. Ninko Krizman, Radovan Mijušković, Gojko Garčević in drugi.

Zakonodajni odbor Sveta narodov svoje delo nadaljuje.

Zakonodajna odbora obeh svetov Ljudske skupščine FLRJ sta

začela snoči obravnavati osnutek zakona o zastaranosti terjatev. Z uveljavljanjem tega zakona bo prvokrat po osvoboditvi ustanova zastaranosti terjatev popolnoma in enotno urejena za vsa država. Doslej so sodišča v glavnem uporabljala predvojne predpise, delno izpopolnjene ali popravljene z novimi predpisi in prakso državne arbitraže. Z novim zakonom bo povsem odstranjena raznovrstnost v uporabi teh predpisov, tako glede snovi same, kakor tudi glede raznih področij.

Zakonski osnutek predvideva določbe o času, potrebnem za zastaranost, o pogojih, ko terjatev ne more zastarati (n. pr. med zakoni, starši in otroki, med vojno itd.) ter o prekinitvi zastaranosti. Zakonodajni odbor Zveznega sveta je osnutek zakona o zastaranosti terjatev v načelu sprejel brez pripomb. Med razpravo o podrobnostih je bil osnutek tudi sprejet, samo z nekaterimi stilističnimi popravki posameznih določb. V razpravi so med drugim sodelovali Josip Hrnčević, Maks Snuderl, Jerko Radmilović, Ivo Snurić in drugi člani odbora, v imenu Zveznega izvršnega sveta pa je zakonski osnutek zagovarjal Nikola Srzentić.

Kakšna naj bo samouprava v majhnih podjetjih

S seje predsedstva Glavnega odbora sindikata Slovenije

Ljubljana, 26. avg.

Na današnji seji predsedstva Glavnega odbora zveze sindikatov Slovenije, so ugotovili, da je bilo že mnogo govora o novi ureditvi našega gospodarstva tudi med sindikalnimi organizacijami v podjetjih. Vendar pa, kakor so posamezni člani predsedstva poročali, te razprave čestokrat ne dosežejo zaželenega uspeha, ker jih tolmačijo delavcem preveč praktičistično od člena do člena.

Na seji so sklenili, da bodo člani predsedstva, kakor tudi celotni republiški odbor, odsele še bolj pomagali sindikalnim organizacijam za pravilno, nadaljnje usmerjevanje razgovorov o osnutkih novih uredb.

Ena izmed pripomb na osnutek uredb pa je bila o samoupravljanju v manjših gospodarskih podjetjih. Člen 4. Uredbe o ustanavljanju gospodarskih podjetij, namreč, postavlja kot prvi pogoj za registracijo podjetja delavsko samoupravljanje. Nikjer pa ni pojasnjeno, kakšno naj bo to samoupravljanje. To vprašanje so tolmačili kot zelo važno zato, ker se zlasti kolektivni malih delavnic precej zanimajo za ustanovitve podjetja. Prav v teh malih podjetjih pa je delavsko samoupravljanje najtežje in so se doslej pri »samoupravljanju« pokazale mnoge slabosti, ki bi jih bilo potrebno odpraviti. K. M.

To ni socialistično pojmovanje demokracije

Too, urednik!

»Borba« in »Politika« sta 19. t. m. objavili razgovor g. Atleeja s predstavniki domačega in tujega tiska na Bledu.

Razgovor sem prebral v obeh omenjenih časnikih (drugi ni sem bral) in naletel sem na nekakšne stvari, ki so me vzpodbudile, da sem tole napisal. Moje pripombe se nanašajo na tisto mesto, ko je g. Atleeje odgovarjal na vprašanja o demokraciji o naši državi.

V »Borb« je B. Lazić poročal takole: »Na nekaj vprašanj angleških in ameriških novinarjev je g. Atleeje odgovoril, da se je prepričal, da uvažajo ljudje v Jugoslaviji vse tiste soobščine in pravice, ki so bistvene, da se o deželi lahko razvije demokracija.« V »Politiki« pa tov. Mihajlo Milanović poroča takole: »Drugemu amerišskemu novinarju je g. Atleeje odgovoril, da po njegovem mnenju v Jugoslaviji ni mogoča popolna demokracija, če imajo samo enostrankarski sistem.« Dalje piše Milanović, da je g. Atleeje odgovoril na vprašanje urednika »Politike« Zivana Mitrovića, ali se mu zdi, da so v naši deželi pogoji za razvoj demokracije, takole: »Imate popolno svobodo, želite pa, da bi jo izpopolnili z ustanovitvijo

političnih strank, da bi tako dosegli medsebojno tekmovanje.« Vidimo torej, da poročilo o razgovoru B. Lazića o »Borb«, kar se tiče tega mesta, ni točno, kar seveda ni pomembno. Nedvomno omenjena pripomba g. Atleejeje glede našega sistema demokracije ne pomeni za nas nekaj novega. In takšne pripombe nismo slišali prvič. Toda s stališča g. Atleeje je videti, da je to bistvena pripomba glede našega demokratskega sistema, in zato je dolžnost novinarja tako do človeka, s katerim se je razgovarjal, kakor tudi do naše javnosti, da vsaj glavne ugotovitve in izjave popolnoma in točno pozove.

Omeniti bi hotel še nekaj. Presentil me je odgovor urednika »Politike« Zivana Mitrovića g. Atleejeje glede na njegovo pripombo o pomanjklivosti naše demokracije zaradi »enostrankarskega sistema«. »Politika« je poročala, da je tov. Mitrović odgovoril: »Ogromna večina Jugoslovancev meni, da enostrankarski sistem omogoča razvoj demokracije.« Potemtakem mi jugoslovanski državljani stojimo na stališču enostrankarskega sistema in mislimo na njem razvijati našo socialistično demokracijo! Ze dolga leta poslušamo ta »podilni motiv« o dozdnevem enostrankarskem sistemu pri nas v očitkih od raznih strani, hkrati pa neutrudljivo pojasnjujemo dobro mislečim ljudem, da pri nas nimamo enostrankarskega sistema, da mi takšnega, pa tudi večstrankarskega sistema nečemo, marveč da razvijamo socialistično demokracijo. Ljudsko samoupravljanje na vseh področjih družbenega življenja v skladu z našimi pogoji in možnostmi.

Kje pa je prava prava »ena stranka«? Mar je to Zveza komunistov Jugoslavije? Po VI. kongresu je Zveza komunistov izgubila tudi zunanje oblike politične stranke in še jasneje prihaja od izraza kot »idejni probojec in inspirator socialistične prakse in socialističnega političnega delovanja najširših delovnih množic« (Kardelj). Mar je to Socialistična zveza delovnega ljudstva Jugoslavije? »Le-ta je postala množična javna tribuna socialistične politike in misli, organizacijska oblika svobodne borbe mnenj na splošni politični platformi« (Kardelj). Kje pa je temelj enostrankarskega sistema, se pravi političnega in hkrati vsekar gospodarskega monopolizma v naših družbeno-ekonomskih ali državnopravnih odnosih? Mi imamo družbeno lastnino z delavskim samoupravljanjem. Mi začenjamo organizirati komunne, z našim zakonom smo reorganizirali ustroj oblasti po enotnem načelu ljudskega samoupravljanja na vseh področjih družbenega življenja itd. Vse to kaže, da je nam povsem jasno, da načelo ljudskega samoupravljanja izključuje načelo enostrankarskega sistema, katerega ni mogoče imeti politični in gospodarski monopolizem.

Resnica je torej prav nasprotna kakor je tov. Mitrović trdil g. Atleejeju. Ogromna večina Jugoslovancev ne misli, da enostrankarski sistem omogoča razvoj demokracije, marveč živi, dela in se bori proti nemu, kar bi pomenilo enostrankarski sistem.

Beograd, 20. avgusta
Milojko Pandag, major JLA

Dnevna kronika

Konferenca jugoslovanskih strokovnjakov za elektrozeve

Ljubljana, 26. avgusta

Jutri dopoldne se bo začela v Ljubljani konferenca strokovnjakov za elektrozeve iz vse države, ki jo je sklicalo Elektrotehnično društvo LRS na pobudo Instituta za elektrozeve. Ko smo zvedeli, bodo na tej konferenci razpravljali o vseh vprašanjih elektrozeve t. j. žičnega in brezžičnega brzojava, telefona, radioodajnih in televizijskih naprav. Konferenca se bodo udeležili mnogi znani strokovnjaki iz vse države.

V soboto bodo na Taboru odprli mednarodno radiorazstavo, ki jo organizira v proslavo 5-letnice svojega obstoja ljubljanski Institut za elektrozeve. Na razstavi bodo sodelovale razne tuje in domače tovarne te stroke in na zanimiv način prikazovale razvoj radiofonije.

Potujoča razstava ULUS

Beograd, 26. avg.

Sredi avgusta se je pričela potujoča razstava, ki jo organizira ULUS in ki pojde v več primorskih mest. Videli so jo že na Reki, od koder pojde po mestih vzdolj jadranske obale. Trajala bo do konca septembra. Na njej razstavljajo svoje akvarele, skice in tempere najbolj znani starejši slikarji, člani ULUS Bata Vukanović, Ljubica Sokić, Gvozdenović, Tabaković, Milosavljević, Gavrilović in drugi. Od mlajših članov ULUS razstavljajo svoja dela Olivera Agalović, Milena Cibraković, Andrejević, Vujaklija, Mitrović, Josipović, Olivera in drugi.

Stroje v uški elektrarni že montirajo

Sarajevo 26. avgusta

V uški hidrocentrali v Bihaču že montirajo stroje. Nova elektrarna bo pričela že prihajajo leto preskrbovati z električno energijo Bosanske Krajin, Liko in del Hrvatske. Domači monterji postavljajo prvi agregat. Elektrarna bo imela štiri agregate. Vso opremo so izdelale naše tovarne »Rade Končar«, »Litostroj«, »Franc Leskosek« in druge. Zmogljivost uske hidrocentrale bo znašala na leto nad 50 milijonov kWh.

Graditev velike termoelektrane v Osijeku

Osijek, 26. avg. — V Osijeku bodo kmalu začeli graditi veliko termoelektrično centralo, ki bo dajala letno okrog 110 milijonov kWh električne energije. Razen tega grade tudi dve manjši centrali v Djakovu in Zupaniji. Ko bodo termoelektrarno dogradili, jo bodo povezali z bosenskim električnim sistemom.

O militarizmu v Srbiji od leta 1903 do 1914

Ocena organizacije »Združitev ali smrt«, objavljena v »Novi misli« (Nadaljevanje)

V številki z dne 1. novembra 1911 v uvodniku »Retorijanci« odkrito in trmoglavo priznavajo upravičenost potrebe, da pride pretorijansko pripadnikov organizacije »Združitev ali smrt« do izraza. Za pripadnike te organizacije je postala pripadnost militarizmu merilo patriotizma — »militarizem je znak in mera patriotizma vsakega naroda« je rečeno v številki »Pijemont« z dne 6. marca 1912.

Kakor vidimo, je bil »Pijemont« glasilo bojevitega srbskega militarizma, in če pazljivo proučujemo glavne sestavke tega časnika in njegove osnovne politične težnje, tedaj pridemo do prepričanja, da je toena in upravičena očitno v »Radničkih novinah« z dne 21. aprila 1914 v uvodniku »Oficirski puni«, v katerem je rečeno:

»Oficirji so obrnili vladi hrbet, oficirji so se izneverili zakonom, oficirji so se izneverili civilni oblasti, izneverili so se celo vojnemu ministru. Vojno ministrstvo se je pravzaprav preselilo iz poslopja nasproti akademiji v Knez Mihajlovo ulico v uredništvo »Pijemonta«. Oficirjem ukazujemo od tod in ne od onod.«

Človek takoj opazi očitno izražene centralistične težnje in centralistične politične težnje »Pijemonta«. Tako je v številki z dne 20. januarja 1912 v uvodniku »Dežela krize«, v katerem kritizirajo politiko iz leta 1903, rečeno:

»Drže se ideje etatizma in centralizma v vseh panogah državne uprave. Srbija ne more postati »Pijemont« za neovobojeno aršstvo, če se bo vladar tudi

v prihodnje držal načela »Le roi regne et ne gouverne pas.«

Tu jasno vidimo tesno povezanost militarizma in dvora — in sicer prestolonaslednika Aleksandra, ki je izdajanje »Pijemonta« dal organizaciji »Združitev ali smrt« 20.000 srebrnih dinarjev.

Celo posamezne buržoazne stranke iz centra in njihova glasila so smatrala za potrebno nastopiti proti takšnemu nazoru »Pijemonta«, ker so jih imele za pretirane. Tako je »Politika« v številki z dne 6. novembra 1911 v članku »Oficirji in politika« pisala:

»Mnogo je oficirjev, ki se ne samo zanimajo za drobna in sporna politična vprašanja in jih obravnavajo, marveč razvijajo tudi nedovoljeno agitacijo za svoje mnenje in svoje nazore, ki jih razlagajo po časnih in ki slihanjajo o nekakšni idealni ureditvi, ki bi jo upostavili v državi. Nobeni državi, v kateri so oficirji dobili večji vpliv, se ni godilo dobro. Nam, ki nam je notranja ureditev in absolutna določitev dolžnost v državi prvo poročstvo za vsak uspeh državnih in nacionalnih koristi, pa je najbolj potrebno, da smo brez vsakega drugega vpliva na politiko, razen parlamenta.«

buržoazije na popolnoma reakcionarno pozicije.

V programu »Pijemonta« so v poglavju »Pijemont in zdravje« razvedeni rasistični nazori, po katerih naj bi organizacija »Združitev ali smrt« uredila raso regeneracijo srbskega naroda. V zaključku programa je rečeno:

»Nova državna uprava mora največjo pozornost posvetiti zdravju in rasi regeneraciji ljudstva. To je za bodočnost, da dobimo boljše potomce, boljše ljudi, nove Srbe.«

Te primitivne rasistične koncepte »Pijemonta« so prišlo posebno do izraza leta 1912 po formiranju panjermanske »Zveze nemške mladine« (Jung-Deutschland Bund) leta 1911. Organizacija »Zveze nemške mladine« je vodil pruski feldmaršal in turški paša Kolmar Freiherr von der Goltz, nam znan tudi po tem, da je bil protagonist načrta »Drang nach Osten« in da ga je več let aktivno uredil. Ko je organiziral turško vojsko, Na organizaciji »Zveze nemške mladine« je bil osebno zainteresiran tudi cesar Viljem, v članku »Marsal Goltz in nemška mladina« pa »Pijemont« poveličuje to organizacijo in naklepe maršala Goltza, ki »hoče cesarstvo pomladiti« (Pijemont, 21. avgusta 1911), čeprav je moralo biti slehernemu jasno, da naj bi Srbija postala žrtev tega nemškega pomladanja.

In na koncu svojih ideoloških nazorov »Pijemont« iz arzenala nikolajevimirovičevsko-popovskega ideološke in mistične izposodi nazore in filozofske gledanje na svet, ko razglasi, da »je treba ugled vere dvig-

nitl, ker je vera filozofija ljudskih množic«. Ugled vere je bilo treba dvigniti za to, ker »delavski svet žiri protivrske ideje«. Razen tega nabujamo v »Pijemont« več člankov in poslanice izpod peresa samega takratnega jeromonaha dr. Nikolaja Velimirovića, mistika številka 1 srbske buržoazije

»PIJEMONT IN PRAVOSLAVNI KLERIKALIZEM

Da nama ne bi očitali, da etirava samo posamezne članke ali priročnost božične ali velikonočne poslanice, hočeva poudariti, da je »Pijemont« že v svojem programu jasno preciziral svoje stališče glede mističizma, kajti v šestem členu svojega programa »Pijemont in vera« pravi:

»6. PIJEMONT IN VERA«

»Drže se modrega načela, da je brat mlo makole vere hio, si »Pijemont« ne more kaj, da ne bi pripomnil, da je ljudstvo v Srbiji zdaj v veliki verski krizi, v kakršni ni bilo, odkar je sprejelo krščanstvo. To je tudi razumljivo, kajti odkar je bila Srbija obnovljena, ni uveljavljala verske politike nobena stranka in nobena vlada.

Ker je vera filozofija ljudskih množic, ker je pogoj za njihovo življenjsko srečo, moralo in vest, ker je pomočnik države in nacionalne ideje, je treba ugled vere z moderno duhovščino dvigniti.«

Se več, brez tega mističizma je »Pijemont« napadel celo buržoazni tisk kot glasilo srbskega klerikalizma, ker je bila ena izmed pozitivnih omik buržoazne demokracije v Srbiji laično stremljenje in verska strpnost.

V številki z dne 25. decembra 1911 se »Pijemont« spet odkrito zavzema za mističizem in ponosno poudarja, da je edina politična organizacija v Srbiji, ki je v svojem programu poudarila tudi »versko politiko«. V tej zvezi v članku »Potreba po veri« naj-

prej ponavlja šestto točko iz programa »Pijemonta«, ki govori o veri, polje pa pravi:

»Zaradi teh idej so »Pijemont« napadli. Neke naš časnik brez kakršnekolj trajnejše vrednosti in zato neprerakovaljiv, je pohitel in naz nazval klerikalno glasilo. Naša mlada levljarska demokracija, ki prav letos začenja gibanje Svobodne misli tudi v Srbiji, z doboleim nezaupanjem gleda na ta del programa »Pijemonta«. Naši mlanci več ko brezbojni mladinci iz jezva »Pijemonta« nikakor ni po volji.«

Toliko o mističizmu in poskusu, da bi organizacija »Združitev ali smrt« v Srbiji upostavila klerikalizem.

Kaj pravi na to »Politika« in ostali zagovorilci teze o naprednosti te organizacije?

Mar ne zvenj kakor žalitev trditelj, ki jo je izrekel v »Politiki« advokat Vasiljević na naslov Dimitrija Tucovića. Dušana Popovića in srbske socialne demokracije, ki jih je obtožil, da so leta 1911 svojo gonjo proti organizaciji »Združitev ali smrt« uveljavljali pod vplivom gonje Petra Živkovića in Josifa Kostića.

Oficirski združji leta 1904. Delavci v Oficirski združji so imeli takšne življenjske pogoje, da so leta 1904 organizirali stavko. Uprava zdruge, ki so jo v glavnem vodili zarotniki, bodoči črnorokci, ni izbrala sredstev, da bi stavko zadušila. Podkupovala je buržoazni tisk, da je pisal proti stavkojeom. »Politika« je dobila 400 din. »Beogradske novine« 400 din. »Večernje novosti« pa 350 din, kot nagrado za obrekovanje delavskega razreda.

Za redakcijo »Pijemonta« je bila Oficirski zdruza ustanova, ki so jo bili črnorokci sprejeli v svojo politično trdnjavo.

Upravnik zdruge je bil črnorokci Ceda Jovanović. »Radničke novine« so nazorno pisale, da kroje v Oficirski združji kape ne samo podporočnikom, marveč tudi parlamentu. Ko so leta 1914 v združji nastale velike zlorabe, je začela na pobudo parlamenta poslovati našle za to ustanovljena anketa komisija, katere naloga je bila zlorabe proneti, ker je zdruza ustanovila država s svojim kapitalom. »Pijemont« je takrat zagnal v javnosti silen hrup, posamezni črnorokci pa so začeli iz zasade napadati in pretepati ljudi, ker so oblasti opozarjali na te zlorabe.

Oficirji so sovražno gledali tudi na druge delavske manifestacije. Tako je v »Radničkih novinah« z dne 20. aprila 1913 v članku »Oficirski sklep« rečeno:

»Večter 16. t. m. je bil, kakor smo avtentično pomenili, nekakšen oficirski zbor, na katerem je bil sprejet sklep: zahtevati od vlade, naj praznovanje Prvega maja prepove.«

Aprila 1912 je »Pijemont« v članku »Nova stranka« pozval »narod in upor«, naj se zbere okrog »Pijemonta«, zaradi »velikega uspeha socialistov in disidentov na zadnjih volitvah.«

Mar ljudje okrog »Borbe« niso že nekakšni disidenti?

»Drže se ideje etatizma in centralizma v vseh panogah državne uprave. Srbija ne more postati »Pijemont« za neovobojeno aršstvo, če se bo vladar tudi

PO VLADNI KRIZI V ITALIJI

KABINET NASMEHA

Od stalnega dopisnika »Borbe«

Rim, 26. avg. »Kabinet nasmeha« so imenovali Pellino vlado, ko je njen ministrijski predsednik ob prvem nastopu v parlamentu delil na vse strani obljube. Prvi hip se je zdelo, da bo »tež nepolitični in prehodni vladi« uspelo celo ublažiti ostrino sporov med političnimi silami. Vsaka stran je namreč upala, da je bil med številnimi predsednikovimi nasmehi najboljši namenjen prav njej. Nikoli ni delal italijanski parlament v mirnejšem razpoloženju.

Tri dni je trajalo to primerje, nato pa so nastopili monarhisti in neofašisti. Njihova pretirana priznanja vladi so vzbudila dvome v iskrenost nasmevov drugim strankam. Zadoščalo je, da je levica te dvome javno izrazila in nasmev predsednika proti njej je nenadoma izgubil, da bi ga lahko monarhistom še polepsali, zlasti, ko je tajnik monarhistične stranke Covelli izjavil, da se monarhisti odpovedujejo celo zahtevi za povrnitev monarhije, samo da bi prepričali, »da se ne bi demokracija italijanske republike usmerila v levo.«

Pella je pokazal svoje karte prekmalu in dal s tem povod, da je kljub parlamentarnim počitnicam nastal boj v zvezi z nadaljnjo orientacijo vlade. V znamenju tega boja je bila celo zaupnica, ki jo je dobila vlada s 315 glasovi proti 215. Monarhisti so glasovali za vlado samo zato, da se ne bi naslonila na levico, liberalci in republikanci pa so dali glasove vladi, da se ne bi oprla izključno na desnico.

Ceprav se boj med strankami in politična kriza nadaljujeta tudi po zaupnici, ki jo je dobil Pella, ne moremo reči, da bi sedanjí položaj opozarjal na prve konkretne rezultate volitev.

Od neofašistov preko monarhistov, demokristjanov, liberalcev, socialdemokratov pa do kominformistov so se prepirale parlamentarne skupine o tem, kdo je pravi predstavnik delovnega ljudstva in najbolj poklican zahtevati socialne reforme. Volilne zahteve volivcev so imele poudarjeno socialno tendenco, ki se ji ne more več izogniti niti najreakcionarnišča desnica. Levo, socialistično razpoloženje množično več ne popušča, kajti sedaj razpravljajo v boju za te množice o tem, kdo je boljši »socialista« — neofašisti, monarhisti ali levica (!). V tem demagoškem boju lahko volivce začasno prevarajo, lahko izigravajo njihove zahteve, ne bo pa mogoče spremeniti niti njihove orientacije, niti smeri, ki jo je zavzel razvoj odnosov političnih sil med množicami po volitvah.

Dvakrat je poskušala krščanska demokracija sestaviti predvolilno garnituro, toda obakrat je doživela neuspeh. Niti De Gasperi niti Tognij niti Spataro niti Betiolu ni uspelo kljub vsem prizadevanjem vladne stranke zasedeti klopi, rezerviranih za vlado. Njihova navzočnost je onemogočila dva poizkusa mandatorjev, Pella pa je moral na koncu s svojo rešitvijo ta poraz potrditi. Vendar to ne pomeni, da je popolnoma odstranjen vpliv bivšega predsednika vlade. Poraz njegove notranje politike ni imel za posledico tudi poraza njegovih nazorov v zunanji politiki. Nasprotno, njegove nazore sedaj z vsemi silami podpirajo.

Ulbricht zoper Adenauerja

Berlin, 26. avg. (AFP — UP). Podpredsednik vzhodnonemške vlade Walter Ulbricht je v svojem govoru v skupščini obtožil kanclerja Adenauerja kot »najhujšega sovražnika Nemčije«. Dejal je, da je skrajni čas sestaviti takšno zahodnonemško

Konrad Adenauer

vlado, ki bo pripravljena pogajati se z vzhodnonemskim parlamentom o združitvi dežele in mirovni pogodbi. Ulbricht je tudi zahteval, naj bi novo politiko vzhodnonemške vlade uveljavljati tudi v Zahodni Nemčiji. Ulbricht je tudi predlagal, naj ustavijo plačilo reparacij Izraelu.

Piccionijska vlada je propadla, Pella pa je dobil močno zaupnico, čeprav sta imela oba skoraj enak socialni program, ki sloni na Nennijevih 9 točkah. Kaj je zrušilo Piccionijsko? Edina razlika med njegovim in Pellinim programom je bila v zunanji politiki. Piccioni ni tako brezkompromisno vztrajal pri skrajni atlantski in evropski politiki De Gasperija, ker je nameraval počakati, kakšen bo razvoj najnovejših političnih dogodkov, ko pa je sprejel zahtevo socialdemokratov in Nennija v tem vprašanju, je prišlo do spora, ki je zrušil Piccionijsko in dvignil Pello.

Vatikanski predstavniki v vladni stranki so spoznali, da je taktičen umik pred socialnimi zahtevami volivcev nujen. Zato pa niso bili niti malo pripravljeni opustiti v svojih zunanjepolitičnih nazorih, ker bi to ogrozilo mednarodni položaj Vatikana. Ker je Vatikan računal na pozicije strank krščanske demokracije v državah zahodne Evrope in ker želi preprečiti prodiranje socializma, pri čemer misli, da se je treba temu upreti z gospodarsko konsolidacijo teh držav, je popolnoma sprejel ameriško politiko vojaške in gospodarske enotnosti Evrope. Nosilci te politike so bili Schuman, Adenauer in De Gasperi, ki so vsi krščanski demokraci.

Sredi italijanske politične krize je ta ameriško-vatikanska zunanja zamisel naletela na odpor. Socialdemokrati so pod vplivom

liberalcev, zagovarjali Churchillovo akcijo v korist razgovorov s Sovjetsko zvezo, pri čemer so jih podprli nennijski. Vendar to ne zaradi tega, ker se je Nenni baje odcepil od kominformistov, temveč zato, ker sta Churchillova akcija in stališče Saragata ustrezala novi smeri sovjetske zunanje politike.

Boj med vatikansko, washingtonsko in londonsko politiko o mestu, ki ga bo zavzela v programu nove italijanske vlade, je postal glede na mednarodni položaj zelo pomemben činitelj. V Piccionijevem primeru je bil celo odločilen. Ker je Nemčija pred volitvami, ni mogel Vatikan dovoliti, da bi bila njegova politika poražena v svojem središču, v Italiji, ker bi to utegnilo povzročiti njegov poraz tudi na zadnjih trdnih postojankah — v Nemčiji.

Brezkompromisno stališče kompromisne Pelline vlade v zunanjepolitičnih vprašanjih je potrdilo razloge Piccionijevega pakta in usodni vpliv Vatikana ter zastopnikov De Gasperijeve politike v vladni stranki. To je hkrati potrdilo, da divja v Italiji zakulisni boj med vplivi dveh zunanjepolitičnih nazorov zahodnih sil. To potrjuje tudi dejstvo, da sta Nenni in Saragat odrekla zaupanje Pellini vladi, čeprav je sprejela njihove socialne zahteve na notranjepolitičnem področju.

Rojstvo Pelline vlade je pojašnilo vse te elemente politične krize, nikakor pa jih ni rešilo. Nasprotno, nekatere od njih je napravilo še za težje rešljive.

F. Barbieri

ZARADI ZVEZ Z MONARHISTI JE PELLINA VLADA VZNEMIRILA CENTER IN LEVICO

Parlamentarne počitnice ne bodo pomenile zatišja

Rim, 26. avg. (Tanjug). Pellina vlada »premirja« je s svojim nastopom med razpravo v skupščini vnovič vznemirila duhove centra in levice, tako da so poslanci vseh političnih struj odšli na parlamentarne počitnice polni dvomov o namenih nove vlade. Zato pričakujejo, da parlamentarne počitnice ne bodo hkrati tudi zatišje v političnem boju.

To razdobje bo po vsej verjetnosti polno naporov političnih strank, da vplivajo na nadaljnjo orientacijo Pelline vlade. Monarhisti in demokristjanska desnica si prizadevajo usmeriti razvoj v smer, za katero se je, kot kaže, vlada že odločila, medtem ko bodo levica, liberalci, republikanci in socialdemokrati, vznemirjeni zaradi simpatij parlamentarne desnice do vlade, poskušali zaočrniti smer vlade v nasprotno stran.

Lahko rečemo, da se je ta bitka začela v parlamentu že predvčerajšnjim. Liberalci in republikanci po drugi strani pa monarhisti, ki so sicer vsi dali zaupanje vladi, so stavili Pelli povsem nasprotno predloge. Monarhisti so ga pozvali, naj, povezan z narodnimi silami, brani »demokracijo italijanske republike«, medtem ko so liberalci in republikan-

ci s srditimi besedami opozarjali predsednika, da bi koalicijska z monarhisti pomenila smrt demokracije republike. Predsinočnjim je bilo vsem opozovalcem v skupščini jasno, da vlada v prihodnje ne bo mogla pobirati glasov prvih in drugih.

Tudi tretja stranka centra je odločno nastopila proti desni usmeritvi vlade, katere obrisi so se začeli jasneje kazati v Pellinem govoru. Saragat je v imenu socialdemokratov izjavil, da mora italijanska demokracija pokazati, če je sposobna asimilirati vedno več levih sil ali ne. »V prvem primeru se bo rešila, v drugem pa je obsojena na propad,« je ugotovil socialdemokratski vodja, Demokristjanska levica bo sodelovala v tem boju, čeprav njeni predstavniki ne dajejo nikakih javnih izjav.

Po splošnem mnenju opozovalcev je Pella prekmalu odkril svoje karte, tako da ne bo mogla njegova vlada niti za krajšo dobo delovati v miru razglašene »neutralski«. Že pri prvih korakih se bo znašla sredi boja med nasprotnimi tendencami, ki jih je sama še bolj vzpodbudila s svojimi vedno bolj sumljivimi zvezami z monarhisti.

Z VSEH STRANI SVETA

OZN Arabaska liga proti ZDA

Kairo, 26. avgusta (AFP). — Namestnik tajnika arabske lige Ahmed El Sukeiri je komentiral sklep ameriške delegacije, da bo nasprotovala postaviti vprašanja Maroka na dnevi red Varnostnega sveta in dejal, da se je »ameriška politika zdaj začela kazati v pravi luči.«

Sukeiri je dejal, da Washington očitno koristi »prikrivati francoske imperialistične spletke, ker Francija štiti oporišča, ki so jih Amerikanci v Maroku upostavili«. Na koncu je dejal, da bi ameriški vladi bilo potrebno, da bi maroško vprašanje prosto in v Varnostnem svetu samo v primeru, če bi v Maroku izbruhnila državljanska vojna. »S takim stališčem tvegajo resne nered.«

ZDA Obsojeni člani KP

Pittsburg, 26. avgusta (UP). — Okrožno sodišče je včeraj obsodilo na pet let ječe pet članov KP, ki so bili obtoženi zarote in vzpodbujanja na nasilno strmooglavljenje federalne vlade. Obsojeni so bili bivši predsednik KP Zahodne Pennsilvanije Nelson, ki je bil že obsojen na deset do dvajset let izgnanstva zaradi kršitev pennsilvanskega zakona »zoper upornost«, dalje voditelj KP Zahodne Virginije Irving Wesman in še trije funkcionarji KP.

ZAHODNA NEMCIJA Objavljeni dokumenti o finansiranju volilne kampanje SPD

Bonn, 26. avgusta. Včeraj je tiskovni oddelek krščansko demokratske unije objavil fotokopije, iz katerih je razvidno, da je SPD dobila pomoč od sindikatov in podobnih organizacij za svojo volilno kampanjo. Član predsedstva SPD Heine je izjavil, da ti dokumenti niso verodostojni.

Nacistu Naumannu odvzeli vse politične pravice

Bonn, 26. avgusta. Notranji minister severnega Porenja — Westfalije je včeraj izdal sklep o odvze-

ITALIJA Vrhovni poveljnik Atlantskega pakta v Rimu

Rim, 26. avgusta (AFP). — Vrhovni poveljnik sil Atlantskega pakta v Južni Evropi ameriški admiral William Fitcher je med svojim dnevnim obiskom v Rimu obiskal tudi predsednika republike Einauda, predsednika vlade Pello in obrambnega ministra Tavianijsa. Fitcher je izjavil zastopnikom tiska, da se bo kmalu sestal z vrhovnim poveljnikom pomorskih sil Atlantskega pakta na Sredozemskem morju admiralom lordom Mountbattenom.

GRČIJA Nov bataljon za Korejo

Atene, 26. avgusta (UP). — Predsednik grške vlade Papagos je izjavil, da je Grčija sklenila poslati v Korejo še en bataljon. Pomagal naj bi Združenim narodom pri obnovi Koreje. Ni pa dal nobenih drugih podrobnosti glede tega.

EGIPT Posredovanje za Ben Jusufa

Kairo, 26. avgusta (UP). — Tajnik federacije arabskih žena Derija Satik je poslala generalnemu tajniku OZN Dagu Hammarskjöldu kablagram, v katerem ga prosi, naj ta mednarodna organizacija posreduje, naj bi izpustili bivšega maroškega sultana Šidi Mohameda Ben Jusufa, ki so ga francoske oblasti nedavno strmooglavile in pregnale na otok Korzikko.

ARABSKA LIGA Posvetovanje načelnikov armad

Kairo, 26. avgusta (UP). — Včeraj se je v Kairu začelo posvetovanje načelnikov generalštabov članic Arabske lige. Za prihodnji dve leti je bil za predsednika konference izvoljen načelnik generalštaba egiptovske vojske general Mohamed Ibrahim. Vojni komite, o katerem bodo načelniki generalštaba največ razpravljali, bo moral določiti minimum vojaških sil, ki jih bo vsaka članica lige morala določiti. Komite bo imel svoj sedež

Tri tedne je trajala v Franciji splošna stavka. Po moči in obsegu (v posameznih razdobjih je stavkalo tudi nad 4 milijone delavcev in uslužbencev hkrati, mnoge javne službe in ustanove pa bile nekaj dni popolnoma ohromljene) se kaj takega ni pripetilo v tej deželi skoraj 20 let.

Ko so stavkali francoski železničarji

Povod za to novo stavko so bile napovedane reforme, s katerimi Lanielova vlada namerava, kolikor toliko uradnovesti izredno omajen francoski prora-

čun, k čemur je zlasti in ogromno prispevala vojna v Indokini. Te reforme predvidevajo drastično zmanjšanje števila državnih uslužbencev in delavcev, podaljšanje službenih let, ki so potrebna za doseg pokojnine, za 7 let itd. Zdi se, da je vseh 220

milijard frankov, kolikor bi jih morali leta 1954 prihraniti, šlo v breme prav tistih, katerim je stalni porast življenjskih stroškov močno znižal realne plače

milijard frankov, kolikor bi jih morali leta 1954 prihraniti, šlo v breme prav tistih, katerim je stalni porast življenjskih stroškov močno znižal realne plače

milijard frankov, kolikor bi jih morali leta 1954 prihraniti, šlo v breme prav tistih, katerim je stalni porast življenjskih stroškov močno znižal realne plače

in mezde, s katerimi so že tako težko izhajali. Najprej je začelo stavkati osebje poštne službe. Stavka se je naglo, v dramatičnem vzponu, razširila na vse neposredno prizadete delavce, uslužbence in namješence državnih služb, nakar je prerasla te svoje okvire in zajela tudi dober del zasebnih podjetij. Sredi meseca se je število stavkajočih povečalo na štiri milijone. V deželi so umolknil telekomunikacije, promet, ki je v državnih rokah, je bil ustavljen, električne centrale, plinarne in rudniki so delo ustavili, ulice niso več čistili, poštarji niso raznašali pisem, v pristaniščih in na letališčih je delo zamrlo, grafični delavci so stavkali.

Vse važnejše sindikalne organizacije: »Force Ouvriere«, Generalna konfederacija dela, zatem pa tudi katoliški in drugi sindikati so se udeležili stavke. Vlada je dolgo vztrajala pri svojih odlokih, stavka pa je navzlic njenim grožnjam in pozivom neprenehno trajala z nezmanjšano ogorčenostjo do nedavna, ko so »Force Ouvriere« in katoliški sindikati sklenili z vlado sporazum, s katerim se je vlada obvezala, da se bo s sindikati posvetovala glede uveljavljanja odloka o pokojninah, da bo pred 30. septembrom sklicala visoko komisijo za kolektivne pogodbe, da bo obravnavala problem nizkih mezd in brezposelnosti pred sprejemom nove serije takšnih dekretov in da ne bo uveljavljala sankcij zoper udeležence stavke; včeraj je tudi Generalna konfederacija dela pozvala svoje članstvo, naj preneha stavkati.

Velika akcija francoskih delovnih ljudi je bila kronana s pomembno moralno zmago v razmerah, ki zanje niso bile prav nič ugodne. Marsikaj se je izkazalo, kakor n. pr. politični učinek stavke. Pripomniti pa moramo, da nobena izmed sindikalnih central ne bo mogla pripisati izključnih zaslug sebi, saj je bila stavka delo francoskih delavcev, njihove zavesti po skupnih koristih. B. L.

Grško-bolgarska pogajanja pred zaključkom

Atene, 26. avg. (AFP). Kot je videti, se pogajanja med predstavniki Grčije in Bolgarije o razmejitvi bližajo koncu. V petek, 28. avgusta se bosta delegaciji obeh držav znova sestali, medtem ko sta v Atenah in Sofiji dobili nove napotke svojih vlad glede nadaljnjih pogajanj.

Pričakujejo, da bo konec tedna dosežen sporazum, s katerim bi v bodoče onemogočili vse obmejne spore na Marici. Obe državi sta opustili dosedaj razmejitve in se sporazumeli o upostavljanju negibne mejne črte na temelju trigonometričnega proračuna.

Druga arabska gospodarska konferenca

Od stalnega dopisnika »Borbe«

Carigrad, 26. avg. V Bamdunu se je začela druga gospodarska konferenca arabskih držav.

Konferenca bo proučila gospodarska in finančna vprašanja, ki zanimajo arabski svet. Libanonska vlada je predložila osnutek gospodarske pogodbe, katere namen je poenotenje politike arabskih držav pri njihovi trgovinski izmenjavi z drugim svetom. Ta osnutek naj bi olajšal tudi izmenjavo med arabskimi državami z odpravo ali pa znižanjem carin.

Predlogu libanonske vlade nasprotuje Irak. Sirija je zahtevala, da sklepi konference ne bodo nasprotovali mednarodnim obveznostim, ki jih imajo arabske države do drugega sveta.

V Bamdunu bodo vnovič proučili sklepe, ki so jih sprejeli na prvi gospodarski konferenci letos maja v Bejrutu o ustanovitvi skupnega organizma za finansiranje gradbenih načrtov, za olajšanje gibanja kapitalov med arabskimi državami in za preprečevanje odtoka kapitala v tujino.

Konferenca finančnih ministrov arabskih držav bo predložila svoja priporočila svetu arabske lige, katerega zasedanje se bo začelo septembra. Z. Pečar

LAOS Nota Laosa Franciji

Saigon, 26. avgusta (AFP). — Po Vietnamu in Kambodži je tudi Laos poslala francoski vladi listo, v kateri zahteva, naj takoj izroče v njeno pristojnost vodstvo civilnega letalstva, varnostne službe, obmejne policije in čuvanje ter upravljanje zapuščenih posestev, ki jih zdaj dele med Francijo in Laosom.

KOLUMBIJA Odložena razprava proti Gomezu

Bogota, 26. avgusta (UP). — Kolumbijsko vrhovno sodišče je odložilo razpravo o vprašanju, ali naj bivšemu predsedniku republike Gomezu dovolijo vrnitev iz ZDA, kjer se mudi kot politični begunec. Po vojaškem udaru so Gomeza 13. avgusta strmooglavili in je moral emigrirati.

Predstavniki kolumbijske vlade je glede tega izjavili, da je Gomez »sprosto« odšel v izgnanstvo. Po tej izjavi pa je Gomez poslal vrhovnemu sodišču kablagram, v katerem izjavlja, da se želi vrniti v Kolumbijo in je glede tega zaprosil sodišče, naj o tem sklepa. V odgovoru je vrhovni sodnik Manotas poudaril, da sodišče ni pristojno ugoditi njegovi prošnji.

Razprava proti vodstvu stranke Milet

Carigrad, 26. avg. Te dni se bo začela razprava proti vodstvu stranke Milet. Pred sodišče bo prišel predsednik stranke skupno s člani izvršnega odbora in nekaterimi poslanci. Po skrbni preiskavi je državni tožilec ugotovil, da so posamezni člani statuta te stranke nasprotovali zakonu o delovanju političnih strank, ker je bila v njih določena ustanovitev verskih strank po prihodu stranke Milet na oblast. Z. P.

Britanski atomski strokovnjak odstavljen

London, 26. avg. (Tanjug). Britanskega znanstvenika za atomsko energijo in Harwellu Borisa Davidsona so odstavili in premestili na burminghamsko univerzo. Davidson, čigar mati je v Rusiji, je stalno vzdrževal stike s svojo družino v Sovjetski zvezi. Poročajo, da oblasti nimajo nobenih podatkov proti Davidsonu, ki je po rodu Rus. V inštitutu za atomsko energijo in Harwellu je delal skoraj let.

Zarota v Bangkoku

Pariz, 26. avg. (AFP). Po poročilu pakistanskega radia je policija v glavnem mestu Siama v Bangkoku odkrila zaroto, katere cilj je bil strmooglaviti vlado maršala Pibula Songrama.

Hrib se seli v dolino

Zalesina, avgusta
 Železniška postajica Zalesina na progi Zagreb—Reka je med znanstveniki in strokovnjaki zaslovela, za tudi vsak potnik, ki se prvikrat vozi po tej progi, vpraša, zakaj začne vlak nenadoma voziti počasneje, zakaj vozi samo 5 km na uro.

«Halo, tu počasna vožnja!»
 Med železničarji je postalo to mesto proge, dolgo kakih 170 m, splošno znano. Tu že tri leta prebiva stalni čuvaj, ki ima hišico, telefon in vse druge pripomočke postajališča z uradnim imenom »počasna vožnja«. Zato lahko na postaji Delnice sliši železničarja, kako kliče v telefonsko slušalko: «Halo, ali je tam počasna vožnja?» Razen tega so stroški za vzdrževanje proge na tem mestu zelo veliki. Tu se namreč človek že tri leta bori z naravnim pojavom, ki ga bo zavrnilo premagal.

Skrivnost »bele soteske«
 Na tem mestu sta dve soteski, ki jim že od nekdaj pravijo »bela soteska« in »rdeča soteska«. En hrib je namreč tu sestavljen iz kamna barve gnile češnje ali

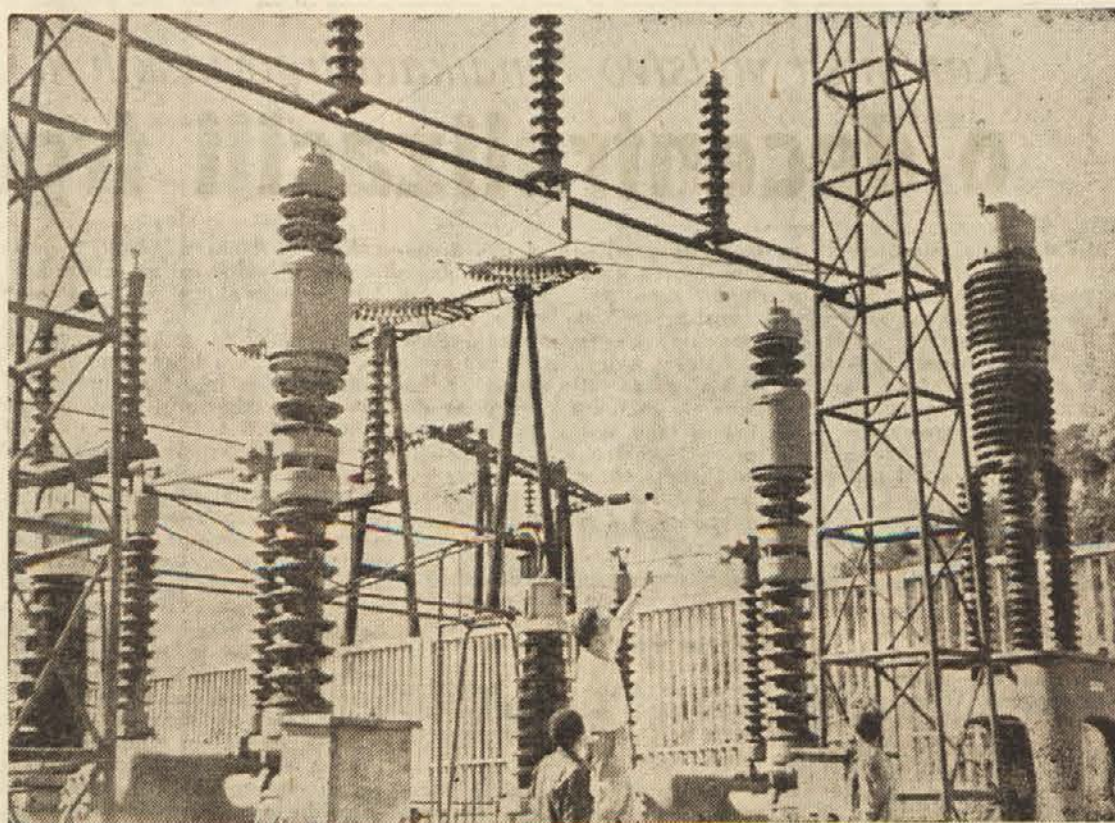
svetlordečega, drugi pa iz raznega materiala, glini podobne prsti itd., ki je malone bele barve. Čuvaj proge, ki je hodil tod pred tremi leti je opazil pojav: proga v »beli soteski« se je dvigala. En del železniškega tira se je bil nekoliko dvignil in tračnice so se skrivile, videti pa ni bilo nobenega znaka, da bi jih kdo nasilno ukrivil ali dvignil. Čuvaj je seveda takoj opozoril svoje predstojnike na nevarnost in od takrat si je ta del proge ogledalo več sto strokovnjakov, zlasti mnogo geologov, ki so se zanimali, kaj se tu dogaja, kakšno naravno skrivnost krije v sebi »bela soteska«.

«Hrib Vodenjak se premika»
 Merjenja so pokazala, da se je železniška proga v enem letu dvignila za 1 meter. Zemlja se dviga in napenja v dolžini kakih 180 metrov. Tri leta že opazujejo ta naravni pojav in ugotovili so, da se je zemlja že nekoliko umirila. Pred tremi leti se je dvignila vsako leto za 1 meter, zdaj pa se dvigne samo za kakih 40 cm. Iz tega strokovnjaki sklepajo, da se bo morda narava čez nekaj desetletij pomirila. Hrib bi se

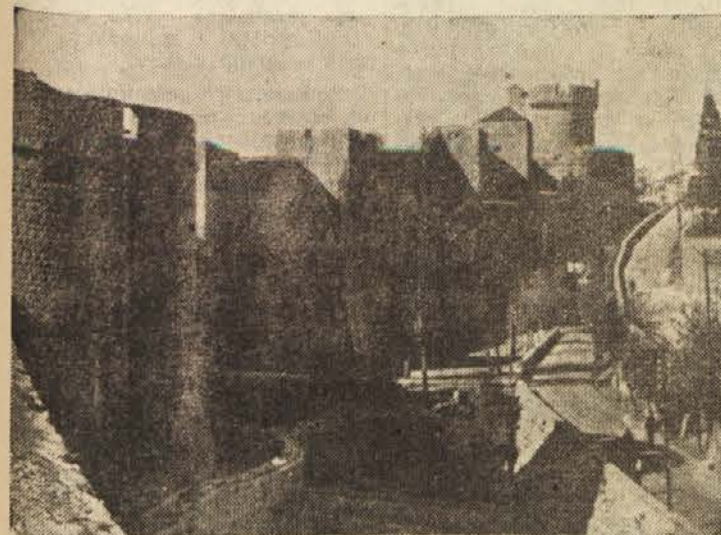
preselil v dolino, kar lepotam Gorskega Kotara ne bi škodovalo. Gre za hrib, ki mu pravijo Vodenjak in ki se premika. V bližini hriba je izpeljana glavna cesta. Najbolj se hrib premika med cesto in železnico. Gre za precej velik hrib z gozdčiči, livadami in potokom pod njim. Pod cesto je videti velikansko razpoklo, ki ji pravijo znanstveniki »brazgotina«. Pravzaprav gre za brazgotino na zemeljski skorji, globoko 12 m. Tu se je torej hrib pogreznil 12 metrov.

Merjenja so pokazala, da drsi Vodenjak v dolino potoka, tam ga čaka »rdeči hrib«, ki je trden, in dolino polagoma polni prst. Lepo je videti, kako hrib potuje. Dreve se je nagnilo, ponekod tudi padlo.

Kako se narava »spametuje«
 Mnoge komisije so razmišljale, kaj bi tu ukrenile. Da ni železnice in ceste, bi zadevo uredila narava sama. In nihče razen okoliških kmetov se ne bi zanimal za premikanje hriba Vodenjaka v dolino. Tu pa gre za važno železniško progo in zato so ukrenili vse potrebno, da bi se hrib prenehal premikati. Železnico so hoteli speljati skozi predor v bližini, na km 12 nove proge Lokve—Kupnjak, tako da ne bi bila več speljana mimo Delnic. Profesor ljubljanske univerze dr. Suklje pa je predlagal, naj bi hrib razkopali in tako pospešili ta naravni pojav. To idejo je povzel in podrobno obdelal inženir Nonweiler iz podjetja za vrtnarje v Zagrebu in pokazalo se je, da je njegov načrt najboljši. To so potrdila tudi vsa dosedanja opazovanja. Dela je prevzelo podjetje »Vladimir Gortan«. Inženir Matanovič iz podjetja »Geofizika« proučuje premikanje hriba z aparatom za geoelektrična sandiranja. Ta aparat z električnim tokom pokaže iz česa je hrib sestavljen. Aparat »čuti« ali je 50—60 m globoko v zemlji kamenje, prst ali voda. Z njim približno ugotove, kako globoko se zemlja premika. Hkrati proučujejo tudi pobočja hriba. Ugotovili so, da so začeli kakih 60 m globoko v hribu pokati oporniki, s katerimi je podprt provizorni sondažni predor, kar pomeni, da je tu meja premikanja.

Elektrifikacija — kri gospodarstva. Na sliki vidimo transformatorske naprave v Doblarjih

Dubrovniške trdnjave

S poletnega sprehoda

Dubrovnik, avgusta
 Naš tako hvaljeni Dubrovnik je letos poleti podoben mednarodnemu mestu, katerega prebivalci govorijo v različnih jezikih, pripadajo različnim narodom, toda vsi skupaj in vsak na svoj način izražajo ljubezen do njegovih lepote.

Poletje, silna vročina pritiska na zidove in hodnike. Opoldne pa, ko je najbolj vroče, srečaš strastne ljubitelje redkih in lepih stvar, ki jih občudujejo bodisi iz navade ali pa iz pravega čuta za lepoto.

Tajnica Julesa Mocha je o Dubrovniku zapisala: »Kar zadeva mesto samo, je to dragulj — prebivalci pa so v občevanju s tujci izredno ljubeznivi. Zelela bi, da bi tujci, ki prihajajo v Francijo, mogli uživati enako gostoljubje.«

Ta Francozinja ima prav, če tako sodi o mnogih dubrovniških meščanih, ki jih je najbrž srečala in ki so si s pozdravom, pojasnilom ali brezplačno uslugo zaslužili tolikšno pohvalo. To vprašanje pa ima še drugo plat...

Kaj kdo nudi
 Na našem Jadranu lahko marsikaj kupite ali brezplačno vidite. Poletne igre v Dubrovniku nudijo kulturo. Hamlet na Lovrijencu navdušuje obiskovalce z vsem, razen z zasoljeno ceno — vstopnica stane 200 do 500 din. Vsak večer prirejuje koncerte, predstave s pesmi in pesnjico, dobre gledališke predstave, balet na vodi.

Za 10 din si lahko ogledate zidove Dubrovnika, velik zvonik, morje, polotok starih hiš, kokošnjake, skratka okolje, v katerem bi lahko snemali film o srednjem veku. Čas za obisk teh zidov je močno omejen. Kaj hočete, red mora biti! Pa tudi Dubrovčanom je treba dovoliti, da imajo svoje navade, ki jih ne bi za nobeno ceno opustili.

Pred vhomom v Stradun, pod kamnitim svetlim Vlahom je preprost slikar v lesenih okvirih razstavil pestre slike. Dubrovniški motivi so popačeni, toda kupčija je kupčija, slikar slika po nagonu, denar potrebuje, slike pa niso drage — po 500 ali 1000 din so, kar je odvisno od velikosti.

Dostojanstvo naprodaj
 Naše dostojanstvo je letos, poleti postalo resen problem. Govorci si manejo roke, Dubrovnik je poln tujih gostov in zdi se, ko a je več tujcev kakor domačinov, ovsod jih lahko vidite, na lad-

jah, v kavarnah, barih. Domačini pa so v obnašanju z njimi hlapčevski.

Pred dnevi se je v Dubrovniškem pristanišču Gruz pripetilo tole: ladja z Lopuda prihaja ob 7.20, druga ladja pa odpluje proti Splitu ob 8. Pred prodajalno vozovnice je bila dolga vrsta. Nestropnost je naraščala. Prihitej je Nemeč, turist z ošabnim pogledom prešel vrsto in začel ljudi psovati. Vrsta mu ni ugajala, kakim 50 ljudem se je mudilo prav tako kakor njemu, toda... »Nikdar več, je dejal, »ne pridem v Jugoslavijo.« Ko je stopil k okenču, se je naenkrat obrnil k svoji ženi in pokazal s prstom na uslužbenca, ki je izdajal vozovnice:

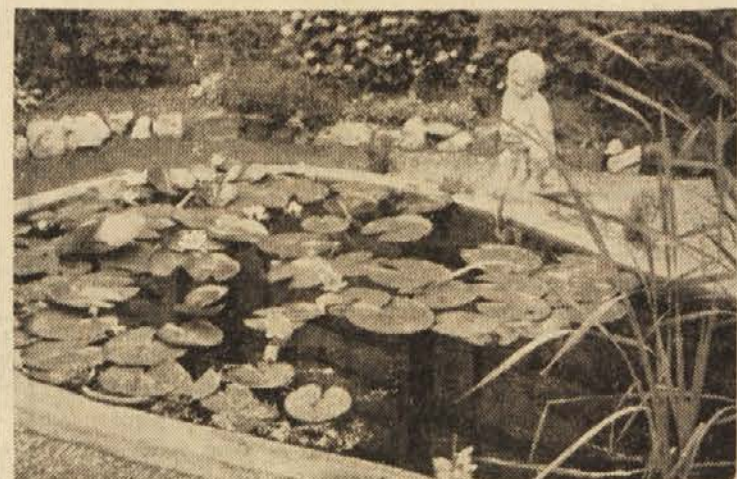
»To presega že vse meje. Ta idiot sploh ne zna govoriti nemški.«

Uslužbenec je bil ljubezniv, ljudje so se tujcu umikali, saj je gost...

Na trgu v Dubrovniku me je prodajalec po vseh predpisih ozmerjal, ker sem ga opozoril, naj odstrani gnile smokve. Minuto kasneje se je tujcu globoko klanjal, kimal z glavo in se mu zahvaljeval, ko da je dobil zlatnike, ne pa samo navaden denar, kakor od nas vseh.

V vsej tej komediji ne nastopajo samo prodajalci po tržnicah, natakariji po kavarnah, marveč tudi mnogi drugi aranžerji tako imenovanega deviznega turizma. Redu na ljubo pa bi jim vendarle predlagali, naj iz seznama stvari, ki jih prodajajo za devize, črtajo vsaj naše domače dostojanstvo, na katero smo bili lahko ponosni.

B. Jovanović

Detajl iz parka? Ne, to je košček vrta pred Klasično gimnazijo v Ljubljani

Delo bo trajalo dolgo.

Zdaj so delavci na tem odseku železniške proge stalno zaposleni ker je treba železniške tračnice ves čas premikati. Drugače pa ni nobene nevarnosti, da bi se zemlja podsula. Tračnice morajo vsak dan nekoliko poglobiti, ker jih zemlja dvigne. Na zeleni travi okrog železniškega tira je videti, da se je proga v treh letih poglobila malone do 3 metre.

Strokovnjaki računajo, da bo treba tu prepeljati s hriba v dolino kakih 300.000 kubikov prsti in kamenja ter tako podpreti in zaustaviti hrib, da se ne bo več premikal.

Zdaj na tem mestu, kjer je razločno videti premikanje zemlje, razpoke in nagnjena drevesa, množica delavcev pridno dela, da bo promet čimprej spet normalen.

Mahmud Konjhodžić

Madeži na Durmitoru

Črno jezero na Durmitoru, avgusta

Na Durmitoru se dvigajo ostri in težko dostopni vrhovi in grebeni, ki krijejo v sebi mnoga ledeniška jezera, prepade, razpoke, rečice, gozdove ter druge naravne lepote in zanimivosti. Da bi se te njegove posebnosti ohranile, je bil lani razglašen za nacionalni park, in sicer po vsej pravici. Kdor se je le enkrat približal Durmitoru, ga je vzljubil. Takšna je ta gora — lepa, zanimiva, privlačna, zato ima od leta do leta več obiskovalcev.

Eni stanujejo v hotelu ali v Zabljaku, večina pa pod šotori, razkropljenimi po starem iglastem gozdu vzdolž brega Črnega jezera. V neposredni bližini jezera stoji sredi gozda velik in moderen planinski hotel. Letos so ga modernizirali. Stroški so znašali osem milijonov. Vsako nadstropje je ima toplo kopalnico, vse sobe tekočo vodo. Hotel ima sanitarne naprave, kuhinjo, salone, jedilnico in sobe. Vse je malone brezhibno. Poslopje je snažno in lepo urejeno.

Organizacija in vodstvo hotela

pa za vsem tem daleč zaostajata. Napak in pomanjklivosti je mnogo. Večino bi lahko takoj odstranili. Uprava ne zna organizirati niti prejevanja dnevnega tiska (čeprav je to redna skrb tudi uprave časnikov), marveč morajo gosti sami hoditi v Zabljak kupovat časnike ali znamke za razglednice. Na razglednicah pa vidimo namesto Durmitorja ali Črnega jezera fotografije Kranjske gore ali Zlatibora. Vsi se temu čudijo, toda tako je in tako ostane.

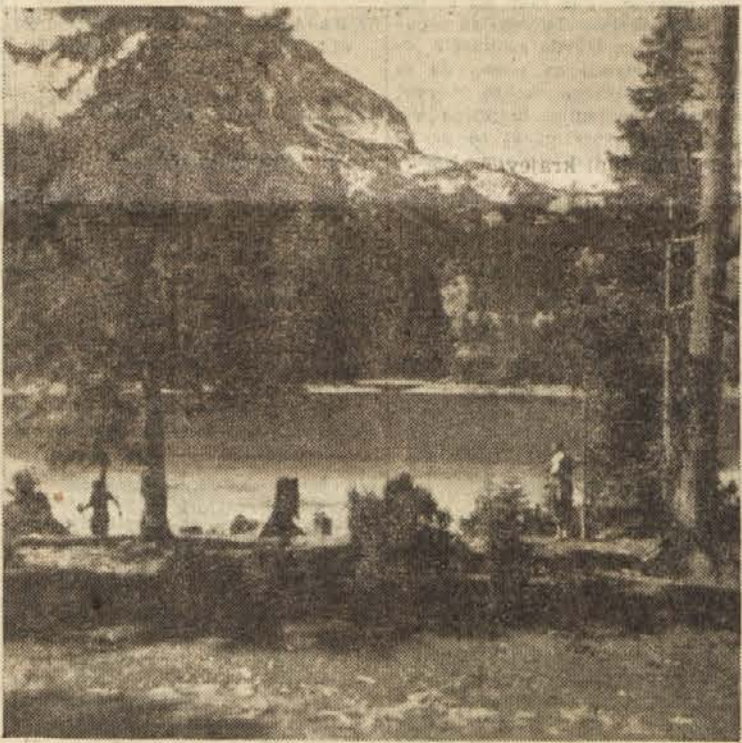
Hotel nudi gostom zelo obilno, toda enolično hrano. Penzja ni draga, posamezni obroki kave in pijače pa so mnogo dražji, kakor v drugih krajih Črne gore. Mnogi gostje v hotelu zamažajo zahtevajo znano durmitorsko gosto mleko in odlične mlečne izdelke iz mleka ovac in krav, ki se pasejo po teh sočnih pašnikih. Tega v hotelu nimajo. V bližini Zabljaka je ena najboljših živinorejskih farm Črne gore, v hotelu pa dobiš za zajtrk čaj in »belo« oziroma pobeljeno kavo. In hotelški gostje hodijo v bližnjo in daljno okolico, da sami poiščejo, kar bi jim uprava hotela mogla in morala priskrbeti.

Nekateri obiskovalci zapuščajo ta kraj prej, kakor so namerali, ker jim neki natakar s svojim odurnim vedenjem zagreni počitek. Pritožujejo se tudi, da je glede rezerviranja mest v tem hotelu odločitev v štirih rokah. Ko bi bilo več sodelovanja med »Putnikom« iz Beograda, iz Nikšića in s Cetinja ter okrajnim ljudskim odborom na Zabljaku, se ne bi dogajalo, da dobi sobo »kratki več gostov.

Ko se gostje zvečer vrnejo z jezera, z izprehoda ali izleta po tej res slikoviti okolici, jih sprejme smrad iz hlevov, zgrajenih takoj za hotelom, ko da teh 30 prašičev ne bi mogli spraviti pod streho malo dalje od hotela. Na bregu jezera so zgradili zelo okusno poslopje, v katerem je restavracija. Ta zamisel je lepa in koristna, toda v restavraciji lahko dobiš samo »ljuto rakijo«, ne mleka, ne mlečnih izdelkov, ne slaščice, ne sadja. Kupi gnoja bodo kmalu onemogočili dohod do tega poslopja.

Tu, na bregu jezera pa tabori mladina! Malo dobre volje in razumevanja bi zadostovalo, da bi odstranili te madeže s krasnega lika Durmitora in Črnega jezera z obraza morda najlepšega nacionalnega parka v naši državi.

Dragoš Stevanović

Črno jezero

Tropski park NA JADRANU

V parku na Trstenu raste 192 vrst tropskih rastlin

Trsteno, avgusta
 V turističnih prospektih pišejo o Trstenu, da je »zelo slikovita vas z 270 prebivalci, oddaljena 30 kilometrov od Dubrovnika (po morju pa samo 6 milj)... Tam je znani park Gučetić-Goce, v katerem je mnogo eksotičnih rastlin.«

Prav ta park privablja turiste, ki si ga vsak dan pridejo ogledat, bodisi na poti iz Dubrov-

nika ali kadar se sprehajajo po obali. Vsak dan prispe v vas povprečno 20 avtomobilov, katerih potniki si ogledajo park. Vas ima tudi majhno pristanišče in šest čolnov, s katerimi dnevno pripeljejo po nekaj desetnih ljudi.

PET STOLETIJ

Pri vohu v ta naš najstarejši park opazite ploščo z napisom »Arboretum — postaja inštituta za eksperimentalno gozdarstvo Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti«. To ploščo so postavili nedavno, pred letom dni. Drugo, kamnito ploščo v parku pa so postavili pred skoraj 500 leti. Na njej so zapisali v latinščini, da je leta 1502 človeška roka na mestu, kjer je dan-s ogromni park, začela urejati naravo. Odtlej so minila stoletja, park pa se je razvil v največji in najbogatejši park tropskega in subtropskega rastlinstva. Skupaj z oljčnimi nasadi in gozdom obsega okrog 30 ha. V njem najdete 192 vrst raznih rastlin, prinesenih k nam iz raznih delov sveta.

RASTLINE IZ RAZNIH DELOV SVETA

Tu najdete trst, ki uspeva na Zlati obali, pomarančevce, kate-rega domovina je daljna Japonska, cimetovec, banane, japonske

in ameriške borovce, kitajsko drevo »ginke«, drevo »tung«, iz katerega pridobivajo olje za mazanje letalskih in ladijskih strojev, tu raste ogromna palma evkalipt. V parku raste tudi hrast, star 700 let, katerega debelo je stežka objame pet odraslih ljudi. Nad parkom sta dve platani, ki sta morda kakih sto let mlajši od hrasta, sta pa obsežnejši. Ena izmed njih je debela kakih 12 m.

Razen raznovrstnega drevja je tu tudi ribnik, ki so ga napravili še v 18. stoletju, pa tudi ostanki vodovoda iz takratnih časov. Le-ta je bil do nedavna nepoškodovan. Nekomu pa je šinila v glavo misel, da bi pod njim iskal — zakopani zaklad. Kopal je, zaklada seveda ni našel, pač pa je ta zgodovinski spomenik uničil.

Razen turistov obiskujejo park v Trstenu kot znanstveno redkost tudi naši in tuji študentje ter znanstveniki iz raznih evropskih dežel. Zdaj so tu uredili tudi postajo Inštituta za eksperimentalno gozdarstvo Jugoslovanske akademije v Zagrebu. Strokovnjaki tega inštituta proučujejo endotno rastlinstvo, kmalu pa bodo o tem redkem zgodovinskem spomeniku in rastlinstvu objavili tudi knjigo Aleksandra Ugreševića.

J. Soldatić

Pospešana dela na jadranski progi

Titograd, 26. avgusta
 Graditev jadranske proge (odsek od Titograda do Bara) so zadnje čase znatno pospešili. Te dni so začele obratovati tri transformatorske postaje, ki dajejo gradbiščem nad 1000 KW električne energije. Tako so omogočili polno izkoriščanje gradbenih strojev in delo v treh izmenah. Predor Sozina, ki bo dolg 7 km tudi pospešeno grade. Ob morski strani so prišli minerji že kakih 130 m daleč, na vzhodni strani, kjer ovira dela talna voda, pa so montirali prvih nekaj deset metrov predora. Gradbišče je dobilo te dni nov stroj, ki izvrtava najtrše terenu na dan kakih 10 metrov. Na delovnih mestih so že zgradili stanovanjske hiše, v katerih je prostora še za kakih 500 delavcev, ki bodo kmalu prispeli.

ANKETA O TRGOVINI IN GOSTINSTVU

Kaj misli vodstvo Sindikata trgovinskih delavcev LRS o decentralizaciji trgovine

Te dni je bila seja predsedstva Republiškega odbora Sindikata trgovinskih delavcev Slovenije. Med drugim problemi so obravnavali tudi osnutek uredbe o trgovini in trgovinski dejavnosti.

Da bi se trgovski delavci seznanili z osnutkom uredbe, so bile širom Slovenije organizirane konference in diskusije, na katerih so bili podani prav dobri predlogi.

Kaj so nam pokazale te konference? Vsekakor so nam pokazale dve skrajnosti. In sicer je ena v tem da se čuti pri nekaterih vodilnih ljudeh v trgovini nekakšno samozadovoljstvo, češ da je trgovina danes že tako urejena, da nimamo kaj spreminjati, ker vse teče v redu. Vendar je praksa pokazala, da ni tako. Druga skrajnost pa je v tem, da nekateri ne vidijo niti ped pred seboj. Enostavno ne razumejo, da gre naš gospodarski razvoj dalje, da se socialistične oblike gospodarstva spreminjajo. Pojavlja se zelo slabo gledanje na trgovski kader, češ da tega ne bo zmožen sprejeti v svoje roke. Vendar se ta misel pojavlja samo pri nekaterih, medtem ko večina prodajalcev in poslovođij misli ravno nasprotno in upa, da bodo trgovino tudi oni lahko pametno in pošteno vodili dalje.

Vsekakor pa se pojavljajo problemi, ki so v zvezi z decentralizacijo trgovske mreže. Tak problem je knjigovodstvo, kate-rega je treba pred decentralizacijo poenostaviti in bi bilo prav, da se že sedaj pri Sekretariatu za gospodarstvo FLRJ formira komisija, ki bo to vprašanje proučila in izdelala predlog. V nasprotnem slučaju bo dejansko veliko poslovođjem razumeti, čeprav samo načeloma, dosedanje zapleteno knjigovodstvo vezano z lepim številom raznih poročil.

Tesno z decentralizacijo trgovske mreže so povezani tudi grostisti. Grosistično mrežo je treba razširiti v vseh krajih in spreminiti tudi njihov način dela. Grosisti bodo morali postati veliko uslužnejši in hitrejši pri dobavljanju naročil, kakor so bili doslej. Omejiti se bodo morali več ali

manj na grosiranje v ožji domovini Sloveniji. Medtem ko danes ugotovljamo vsaj pri nekaterih grosistih, da zelo malo ali nič grosirajo v svojem okraju (tam, kjer imajo sedež) in da vso svojo dejavnost razvijajo drugod. V kolikor se ne uredi grosistična dejavnost tako, kot si jo zamišljajo trgovski delavci v detajlistični mreži, dejansko obstojijo nevarnost, da poslovalnice ne bodo zalozene vsakodnevno s potrebnim blagom.

Istočasno z decentralizacijo bi lahko ustanovljali tudi branžne trgovine, katerih nam danes primanjkuje v mestih. Te specialne branžne trgovine pa bi se morale ustanovljati tudi na podeželju morda ne tako strogo specialne, vendar pa bi se morala specializacija bolj poudariti, kot se je do danes.

Tudi predlog, naj bi se odgovornost v poslovalnici prenesla iz poslovođje na celotni kolektiv dotične poslovalnice, ni brez poudarila in smo takih ukrepov mno-

gokrat že danes pogrešali. S prenosom odgovornosti na celotni kolektiv poslovalnice se bi našemu kadru v poslovalnici dalo več čuta odgovornosti in zanimanja sploh za trgovino, ker bi se čutil, da dejansko oni s trgovino upravljajo in da so odgovorni moralno in materialno.

V zvezi z decentralizacijo trgovine bo potrebno rešiti tudi vprašanje kate. Ta problem predvsem izstopa v špecerijskih podjetjih in še nekaterih drugih. Pojavljajo se v poslovalnicah viški še pogosteje pa manjki, vendar v večini primerov se te stvari izravnavajo v okviru celotnega kolektiva. Težko je tu ugotavljati krivdo oz. vzroke zakaj so nastali manjki pa tudi zakaj so nastali viški. Zato so trgovski delavci mnenja, da naj bi čimprej izšla uredba o kalu, ki bi priznavala gotovi odstotek kate in s tem bi se rešilo to tako pereče vprašanje v trgovini, ki rodi dostikrat razna sumničnja pa tudi nekaznovane prekrške.

vo je, da je diktiralo tudi cene.

Pred dvema mesecema pa je MLO sprožil predlog o decentralizaciji gostinskih podjetij, da bi namesto enega ustanovili več podjetij. Organi upravljanja mestnega gostinskega podjetja pa tega predloga niso ugodno sprejeli. Tudi delavski svet je bil proti ustanovitvi novega gostinskega podjetja v mestu. Vzroke so si izmišljali, nepoučenim ljudem so govorili, da novo podjetje ne bi bilo rentabilno in da v njem zaposleni ne bi prejeli celih plač. Vzile temu odporu pa so podjetje ustanovili. Tako je začelo solidno poslovati in privabljati goste. Hrano je pocenilo od 80 na 70 din, pa tudi pijače so se pocenile. Silec žganja je cenejša za 3 do 4 din, brizganec pa za 4 din.

ODVEČNI REŽIJSKI STROŠKI

Zagreb, avgusta

Skoraj noben hotel na Hrvaškem ni spremenil prvotne kalkulacije, čeprav so se kmetijski pridelki in druga živila znatno pocenila. Kalkulacije so sestavili na temelju cen, ki so veljale v začetku leta, in vračunali tudi višje takse, kakor bi jih morali plačati.

V zvezi z vprašanji našega gostinstva, je zanimivo mnenje predstojnika gospodarskoračunovodskega oddelka zagrebškega hotela »Palace« Stjepana Mekote, ki pravi, da so cene v gostinstvu ostale še vedno tako visoke navzlic pocenitvi živil, za kar je več vzrokov. Gre za nestrokovno osebe, ki upravlja gostinska podjetja, nedisciplinirano nabavljanje hrane in pijač in za previsoke režijske stroške. Tovariš Stjepan Mekota trdi, da nakupovalci vseh zagrebških hotelov kupujejo sočivje in druge pridelke na trgu, in sicer samo, kolikor jih potrebujejo za en dan. Poskus uprave hotela »Palace«, da bi skupaj s hotelom »Esplanade« kupovala sadje in sočivje neposredno od ekonomije, se ni posrečil, ker so nakupovalci temu nasprotovali. Tako bi zmanjšali povpraševanje na trgu, kar bi povzročilo pocenitev kmetijskih pridelkov. Tako pa je še nadalje veliko povpraševanje. Zato je razumljivo, da cene le počasi padajo in da so v gostinstvu ostale iste.

Kar zadeva režijske stroške, je videti, da osebe gostinskih podjetij nima dovolj vzpodbud, da bi jih znižali, ker ima večino dohodkov od napitnin, ne pa od plač.

Zato se ti ljudje, trdi Stjepan Mekota, četudi so v delavskem svetu, ne bore, da bi njihovo podjetje cene znižali. To kažejo tudi poročila uprav hotela »Esplanade« in »Gradskega podruma«. Lani so zaradi nakupa slabega premoga izgubili nad milijon dinarjev. Hotel »Esplanade« je, da bi kril izgubo, tebi nič meni nič zvišal cene za 20—30% in tako izgubil del gostov — vse pa je ostalo pri starem. Izgube se vrste.

Tako ravna tudi druga manjša gostinska podjetja, če so nerentabilna, n. pr. »Plitvice« v Zagrebu, ki v svojih restavracijah kategorije B in C prodajajo jedila po istih cenah kakor hoteli A kategorije.

Milijonski prispevki jeseniških kovinarjev

Jeseniški kovinarji se zelo resno pripravljajo na proslavo primorskega ljudstva. Včeraj popoldne je o tem razpravljali tudi njihov delavski svet, ki je iz sklada za prosto razpolaganje dodelil dva in pol milijona dinarjev za čim dostojnejšo proslavo. Prav tako je tovarniški delavski svet določil iz viška plačnega sklada pol milijona dinarjev za brezplačni oziroma znižan prevoz Jeseničanov na proslavo. Razen navedenih zneskov je delavski svet določil tudi 100.000 din za nabavo knjig našim zamejskim Slovencem na Korškem.

Ljubljančani!

Priljubljeni odbor pri MO SZDL za proslavo desete obletnice priključitve Primorske k Jugoslaviji ter desete obletnice ustanovitve primorskih brigad na Okroglicu pri Gorici, ki bo dne 5. in 6. septembra t. l. sporoča:

Priljubljeni odbor sprejema prijave od vseh množičnih sindikalnih, kulturnih in športnih organizacij, podjetij ustanov in uradov, ki bodo sodelovali na proslavi. Vsak popoldan razen sobote dežurna služba od 15 do 18 ure.

Udeleženci organizacije in podjetja ki bodo potovali na proslavo z vlaki kamioni in ostalimi prevoznimi sredstvi naj to sporoče najkasneje do 25. avgusta.

Priljubljenemu odboru, Restjeva cesta 9/11, soba 26 ali telefonsko na št 20-223

PRED PRAZNIKOM NASE PRIMORSKE

Železničarji so se dobro pripravili

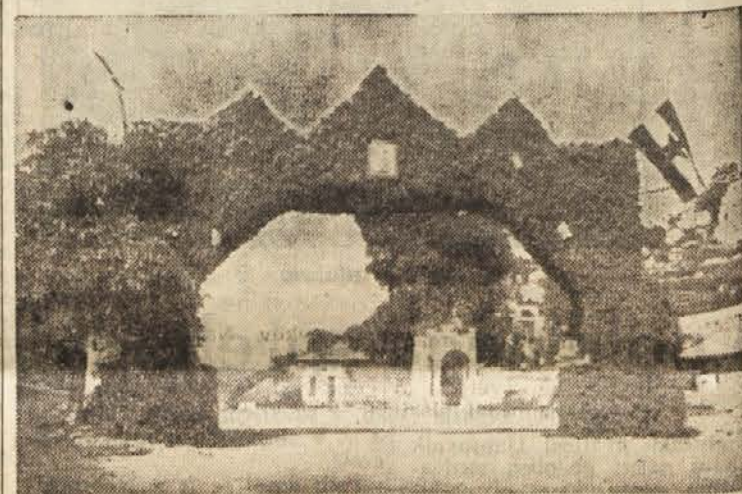
Vsega skupaj bo 5. in 6. septembra vozilo na Okroglico najmanj 1800 vagonov in 60 lokomotiv

Tudi goriški železničarji imajo te dni polne roke dela s pripravami na veliko proslavo na Okroglici. Iz vseh predelov Slovenije bo 5. in 6. septembra vozilo proti Gorici okrog 60 posebnih vlakov, za kar je treba pripraviti najmanj 1800 vagonov in 60 lokomotiv. Na teh vlakih bo opravljalo službo približno 480 železničarjev. V ta namen so potrebne temeljite predpriprave, da bi se prevoz udeležencev izvršil pravočasno in varno. Za deponiranje vseh praznih posebnih vlakov v bližini proslavnega prostora bo potrebnih 21 kilometrov postajnih tirov. V to svrhu bo uporabljena v celoti stranska proga Prvačina—Ajdovščina, zato na tem odseku 6. septembra redni vlaki ne bodo vozili. Vsi posebni vlaki se bodo ustavljali na začasnem postajališču med postajama Voltja draga in Prvačina, od koder je najkrajša pot do Okroglice (približno 20 min. peš). Tu je že urejen in splaniran 1300 metrov dolg peron na desni strani proge iz smeri Gorica (Okroglica leži na levi strani proge). Peron bo ponoči prav dobro razsvetljen in opremljen z zvočniki, po katerih bodo potniki dobivali vsa potrebna navodila. V bližnji železniški čuvajnici so prostori za železniški štab, prometni urad, potniška blagajna ter informacijska pisarna. Zgrajen je tudi nov vodovod, kjer bo potnikom na razpologo dovolj zdrave pitne vode.

Vse železniške postaje na Primorskem dobivajo te dni lepši zunanji videz. Posamezni kolektivni tekmujejo med seboj, kdo bo lepše okrasil in očistil svoje delovno mesto. Posebno lepo bo urejena postaja Gorica, ki je bila vsa prepleškana, na peronu pa je bila nameščena neonska razsvetljava. Odstranjeno je bilo tudi na pol porušeno poslopje bivše pošte, na tem mestu pa bo urejen lep park z vodometom in umetnim ribnikom. Postajno in sekcijno osebje bo ob vходу na postajo postavilo slavalok, ki bo predstavljal obris znamenitega Solkanskega mostu.

Železničarji želijo, da bi se prevoz udeležencev proslave izvršil kar najbolj točno in brezhibno. Vendar pa poudarjajo, da to ni samo od njih odvisno, zato apelirajo na potnike, naj se držijo reda in discipline. Da bi posebni vlaki lahko vozili po določenem voznom redu, je potrebno, da bodo kamioni in avtobusi pravočasno dovažali potnike na odhodne postaje. Za 75-odstotni popust je treba že en dan prej dvigniti v predprodaji povratne karte. Prtljage posebni vlaki ne bodo sprejemali. Vsak vlak bo imel svoje številko, reditelji in vodje skupin pa naj skrbijo, da bodo potniki zasedli ob povratku isti vlak kakor pri odhodu, ker le tako bo vsem zagotovljen prostor. Na postajališču Okroglica bodo razobešene velike table z vsemi podatki o prihodu in odhodu posebnih vlakov.

Železničarji pričakujejo od udeležencev proslave največje razumevanje, ker le s tesnim sodelovanjem in disciplino nas vseh bo mogoče v redu izvršiti težko nalogo, to je varno in pravočasno prevoziti 100 tisoč potnikov.

V Stanjelu že stojte slavaloki

V nedeljo bo v Postojni veliko partizansko zborovanje

Kot zadnja priprava za veliki primorski praznik drugo nedeljo na Okroglici bo že to nedeljo, 30. avgusta 1953, v Postojni veliko partizansko zborovanje vseh borcev in aktivistov postojnskega okraja ob udeležbi delegacij borcev in bivših prekomorskih brigad iz drugih okrajev Primorske, pa tudi iz Celja in Maribora, ker je v V. prekomorski brigadi bilo tudi precej Stajercev.

Zborovanje bo kaj pestro. Ob devetih dopoldne bo na železniški postaji sestavljena partizanska kolona, ki bo nato z dvema godbama korakala skozi mesto pred spomenik padlim borcem v NOB, kjer bo svečani del zborovanja. Zbranim borcem bo spregovorila tovarišica Vida Tomšičeva, ki je bila idejni pobudnik in prvi organizator prekomorskih enot ter ima največ zasluge za njihovo formiranje.

V svečani del spada tudi podelitev zastav Prekomorcem.

Ob enajstih dopoldne bosta odkriti dve spominski plošči — ena na vojaškem pokopališču, druga pa na Ravbarkomandi. Sodeloval bo tudi pevski zbor s Proseka-Kontovelja pri Trstu, ker je med padlimi na plošči tudi njihov vaščan.

Vsi udeleženci bodo nato odšli na partizansko taborjenje za Sovič, kjer bo za vse pripravljeno brezplačno partizansko kosilo. (Morali pa bodo vsi prinesli žlico in porcijo s seboj!) Borci, zlasti še Prekomorci, se bodo do vseh potankosti dogovorili o vseh organizacijskih problemih v zvezi z udeležbo na Okroglici prihodnjo nedeljo. Zato je potrebno, da se vsi udeležijo tudi nedeljskega zborovanja v Postojni. Pravočasno naj si vsi zagotovijo prevozna sredstva do tja.

Po končani delovni konferenci pa bo velik partizanski miting, kakršnega Postojna že zlepa ni videla. Sodelovala bo godba JLA in gasilska, pevski zbori, kulturno-umetniške grupe, za nameček pa bo pravcata vaška godba igrala za ples same poskočne. Miting se bo razvil v splošno ljudsko veselje, če pa bo slabo vreme, bo pa v Jamski restavraciji, kjer bo tudi dovolj prostora za vse.

Vsi udeleženci na tem zborovanju naj po možnosti oblečejo partizansko uniformo in prinesejo sodelovanje, s katerimi jim je domovina dala svoje priznanje za njihov doprinos novi. Titovi Jugoslaviji! Zato že v nedeljo na svidenje v Postojni, prav zagotovo pa tudi na Okroglici!

Glavni odbor sindikatov Slovenije podelil milijon dinarjev za Okroglico

Ljubljana, 26. avg.

Glavni odbor sindikatov Slovenije je pozval vse republiške odbore, vse sindikalne organizacije v Sloveniji, da pomagajo v organizaciji priprav za proslavo 10 letnice osvoboditve Slovenskega Primorja, ter da se člani sindikata teh proslav udeležijo v čim večjem številu.

V pomoč za stroške proslave je Glavni odbor dodelil milijon dinarjev. Prispevke za to proslavo bodo dali tudi republiški odbori.

K. M.

Za osamosvojitve gostinskih obratov in proti njej

Ravnatelj gostinskega podjetja »Drina« v Šabcu Nikola Jovanović, član upravnega odbora gostinske zbornice LR Srbije, je poslal uredništvu »Borbe« k anketi o gostinstvu pismo, v katerem pojasnjuje svoje, na izkušnjah in delu v Šabcu sloneče mnenje.

»V dosedanjih razpravi smo slišali o raznih vzrokih sedanjega stanja gostinstva, med drugim tudi o pomanjkanju strokovnih kadrov. Tudi jaz to poudarjam, ker imajo mnoga gostinska podjetja, zlasti v manjših mestih in krajih prav zaradi tega zgrubo. Podjetja so iskala izhoda, pa so ga nerodno našla tako, da so odprla več lokalov. Ta lov za odpiranjem večjega števila gostinskih lokalov je omogočil ne samo, da so sprejeli nestrokovno osebje, marveč tudi razne predvojne in vojne gostinske strokovnjake, ki so nastopali z raznimi dšiljevalnimi pogoji,

predem bi jih podjetja sprejela. Podjetje »Sava« in »Drina« v Šabcu sta celo tekmovali med seboj, kateremu izmed teh »strokovnjakov« bi nudili boljše pogoje. Takšen način poslovanja je škodoval podjetju in potrošnikom, kajti ti »gostinski strokovnjaki« so skušali na najboljši drastično način povečati svoj zaslužek (s priljubljenjem vode v žganje in sode v pivo, z mešanjem kruha v zmlato meso za sekljane zrezke, samovoljno so navdajali cene pri prodaji od kmetov kupljenih pijač itd.). Izhod iz vsega tega je edino decentralizacija gostinstva.

VPRAŠANJE JE, KAKO DALEČ BI SLI OB DECENTRALIZACIJI V ŠIRINO

Ne morem pa se v celoti strinjati z mnenjem tov. Žike Vukumirovića, ki v razpravi poudarja, da bi bilo treba decentralizacijo »avdeljaviti« na eno obrat, ena gospodarska organizacija. Če bi na primer analiziral razmere v Šabcu na podlagi načela, da bodi vsako gostinsko podjetje samostojno, bi imeli v Šabcu samo sedem obratov, ki bi lahko samostojno poslovali, ostalih 17, predvsem v predmestjih, pa za to ne bi imelo pogojev. Poglejmo samo en primer. Neki naš večji lokal je imel v juniju 584.000 din prometa, štirje manjši skupaj pa 605.000 din. Če bi se ta gostinska podjetja osamosvojila, bi se njihovi režijski stroški še povečali, promet pa bi ostal isti in podjetja ne bi mogla živeti. Z decentralizacijo bi mogli ukiniti monopol enega ali dveh podjetij v tem ali onem kraju, toda gostinstvo bi zaradi takšnih nerentabilnih samostojnih obratov spet zašlo v težave. Zato je treba ustanovljati gostinska podjetja z več lokalni (4—5), ker je tako lažja tudi kontrola nad poslovanjem, režijski stroški so manjši, upravljanje z družbeno imovino boljše itd., kar v enem gostinskem obratu z dvema ali tremi gostinskimi delavci ne bi bilo možno.

Decentralizacija gostinstva je torej glavni izhod iz tega položaja. Razen tega bi se morali odlošneje boriti tudi za strokovne kadre. Predvsem ne bi smeli dopuščati zaposlitve v gostinstvu brez strokovnih izpiztov in strogo paziti na to, kakšnim ljudem zaupamo poslovanje samostojnih gostinskih obratov.

Mislil pa, da je najvažnejše, kako daleč bi šli pri uveljavljanju decentralizacije v širino. Po mnenju mnogih gostinskih delavcev bi lahko v Šabcu ustanovili največ 10 samostojnih obratov, (namesto dosedanjih dveh podjetij), tako da bi imel en obrat 4 do 5 lokalov, in vsak izmed njih bi imel kakih 100.000 din mesečnega prometa. Večina gostinskih delavcev v Šabcu je pravilno razumela razpravo o decentralizaciji gostinstva. Nekateri pa mislijo, da je prišel čas, ko lahko hitro z lahkoto obogate. Govore o tem, da bi skupine državljanov ustanovljale gostinske obrate in da bi obnovili privatna gostinska podjetja.

V zvezi z vprašanjem gostinstva na vaši posamezni člani gostinske zbornice v Šabcu menijo, da je treba gostinsko omrežje razširiti. Čeprav bi morali ljudski odbori obin odpreti kavarnarje v svoji režiji, drugače povedano, da bi ljudski odbori odpirali svoje gostinske obrate, ki bi delali konkurenco zadrudnim. To pa je sporno vprašanje, o katerem bi bilo treba temeljito razpravljati.

PO DECENTRALIZACIJI — NIZJE CENE

Trstenik, avgusta.

V Trsteniku smo imeli še nedavno samo eno gostinsko podjetje. Mestno gostinsko podjetje je imelo v rokah vse restavracije. Povsem razumljivo

V vinogradu v Brdih. Grozdi so težki, kaže, da bo dobra kapljica

Spet se bodo odprla šolska vrata

Večina osnovnih šol v Ljubljani bo morala imeti dopoldanski in popoldanski pouk. — Kdaj bomo začeli graditi dvoje, troje najnujnejših šolskih poslopij

Zadnji dnevi poletnih šolskih počitnic hitro minevajo in že čez dva tedna se bodo spet odprla šolska vrata. Tudi v Ljubljani smo se pripravili na novo šolsko leto. Vsa preureditve potrebna šolska poslopja so sedaj popravljena, za kar je bilo potrebnih okrog 4 milijone dinarjev. Razen tega je več šol nabavilo novo pohištvo.

Bolj kot vse ostalo pa zanima starše na novo vpisanih otrok, kako je s prostori in s številom učilnic. Sem in tja celo čujemo govornice, da ne bo moči sprejeti otrok, čeprav so jih maja že vpisali. Na Svetu za prosveto ljubljanskega MLO smo zvedeli, da je tako govorjenje neutemeljeno. V šolo bodo sprejeti vsi otroci rojeni 1946. leta, razen teh pa tudi vsi maja vpisani otroci 1947. letnika.

S prostori pa je klub temu težava, ter bo večina osnovnih šol v Ljubljani morala urediti dopoldanski in popoldanski pouk, kar nikakor ni idealna, je pa trenutno edina možna rešitev. Šola na Vrtači je pridobila pet učilnic v bivši stavbi IOOF. Najbolj zasedena pa bo šola na Ledini, kjer bo treba nujno misliti na izpraznitev učilnice, v

kateri je šolski muzej. Prav zato, da bi razbremenili to šolo, bo treba čimprej misliti na zidavo šole na Poljanah, ki bi zajela šolarje z desnega brega Ljubljanice in Kodeljevega. V Spodnji Šiški si bodo pomagali tako, da bo izpraznila dosedanje prostore v osnovni šoli kovinarska šola ter se preselila na Vič. V St. Vidu bo osnovna šola zavzela vse poslopje gimnazije, ta pa se bo preselila v nekdanje »Skofove zavode«. Največji porast šolarjev je opaziti v Zgornji Šiški, kjer je množica novih naselij. Zato bodo tudi tukaj letos prvič uvedli popoldanski pouk. Bo pa šola dovolj prostorna še za nekako dve leti, čeprav ostane gimnazija še nadalje v istem poslopju. Na Viču pa bodo le še letos lahko sprejeli pod streho vse šolarje. Tu bodo imeli že v vseh učilnicah pouk dopoldne in popoldne, zaradi česar bo treba že letos misliti na zidavo šole na Vrhovcih. Nova šola pa je dograjena že v Besnici ter se bo pouk v njej začel že to jesen. Tudi začetna dela za gimnazijsko poslopje v Polju obetajo za bodoče razbremenitev osnovne šole. Svet je tudi že rešil vsa personalna vprašanja ter se bo pouk 10. septembra v redu začel.

Nanga Parbat v filmu

Prve barvne posnetke z nemško avstrijske odprave na Himalajo so videli v Münchnu. Posnemala sta jih vodja odprave dr. Karel Herligkoffer in Hermann Buhl, ki sta pripeljala na vrh Nanga Parbata. Hans Ertel je posnel barvni film, ki ga bodo začeli prikazovati v nemških in avstrijskih kinematografih v začetku oktobra. V odpravi sta se pokazali dve težnji. Prva skupina je hotela po vsej sili pripelzati na vrh Nanga Parbata, druga pa je bolj mislila na nevarnost. Do prvega nesoglasja je prišlo, ko je vodja odprave pozval plezalce, naj se vrnejo v taborišče, da bi se odpočili. To se ni zgodilo, marveč so najdrzejši vrh dosegli. Ertel ima za seboj že sedem velikih alpinističnih odprav. Pravi, da so mnenja skoraj v vsaki deljena in da to nima hujših posledic, ker se plezalci naposled zmeraj sporazumejo.

5000 let star grob

V severnopernuanskem okraju Ancush je našla arheološka odprava grob nekega indijanskega poglavarja, star 4000—5000 let. Grob je zelo podoben grobnicam egiptovskih faraonov. Z napisom na krsti so znanstveniki razbrali, da gre za poglavarja nekega mogočnega indijanskega plemena Varii.

Ženske na ministrskih položajih

Na vsem svetu je v 14 državah 16 ministric

Sovjetski zvezi je nedavno sledila tudi Amerika, ko je poslala na najvišji diplomatski položaj v Rimu žensko. Ameriška vlada je imela v visoki diplomatski službi že več žensk. V kratkem pride za ameriško poslanico v Luxemburgu druga Američanka Doris Duke, bogata vdova lastnika več tobakačnih tovarn. Celotno v konservativni Švici zadnje čase razpravljajo o ženski volilni pravici in mnogi menijo, da bi kazalo ženskam dati vsaj pasivno volilno pravico. Od leta 1895, ko so dali v Novi Zelandiji ženskam enake politične pravice, kakor jih imajo moški, se je na svetu marsikaj spremenilo. V mnogih deželah so ženske že dosegle enakopravnost z moškimi, le da ni povsod še brez izjem.

Finci in Norvežani so že pred

MALI

LEKSIKON

VPRAŠANJA

Zakaj se je Zalivski tok na zemljevidih pojavil šele leta 1770?

Kdaj so začeli v srbskih šolah poučevati ročna dela?

Na katerem šahovskem turnirju so šahovske figure zamenjali z živimi ljudmi?

Kako nastane ambro?

ODGOVORI

Zalivski tok je deroča, več tisoč kilometrov dolga topla srekava v Atlantskem oceanu. Izvira v Mehikanskem zalivu in izginja blizu rtiča Haterasa, razlivač svoje vode proti Angliji, Norveški, Severnemu rtiču in Arktičnemu oceanu. Ker teče ponekod s hitrostjo po več kilometrov na uro, so začeli mornarji na poti iz Amerike v Evropo in nazaj ta morskoli tok uporabljati. Ker pa tega vsi mornarji niso vedeli, so o Zalivskem toku poučeni mornarji to skrivnostno skrbno čuvali. Benjamin Franklin je leta 1870 v Londonu zvedel, da privozijo nekatere ladje iz Londona v Ameriko dva tedna prej kakor ameriške potniške ladje, ker se znajo ogniti Zalivskemu toku, ki ob srbkem vetru vleče ladje nazaj. Tedaj je Franklin naprosil nekega pomorskega kapetana, naj Zalivski tok začrta na zemljevid, kar se je tudi zgodilo.

Ročna dela so začeli na šolah v Srbiji poučevati že v minulemu stoletju. Najprej so vpeljali ta predmet na ženskih osnovnih šolah, in sicer že leta 1865. V prvem razredu so poučevali belo, v tretjem pisano vezenje, v četrtem pa krojenje in šivanje srajc in kril. V moških osnovnih šolah pa so začeli ročna dela poučevati šele leta 1899. Z dvema urama na teden so bila ročna dela deveti predmet na osnovnih šolah.

Na slovečem šahovskem turnirju, v začetku leta 1933 v Londonu so med takratnim svetovnim šahovskim mojstrom Capablancu in evropskim profesorjem šaha Hermannom Steinerjem žive šahovske figure markirali živi ljudje v klasičnih oblekah, kakršne figure so pač predstavljali. Čeprav so bile vstopnice na ta šahovski turnir zelo drage, so bile razprodane že mesec dni pred začetkom.

Redki ribiči so tako srečni, da najdejo na morskii gladini sivo mastno gnoto. Ribiči, ki jo najdejo, kar težko obogatijo. Gre za tako imenovano ambro, ki je izredno redka in draga. Že kosček ambre pomeni pravo bogastvo. Ambro uporabljajo kot surovino za izdelovanje dragocennih dišav. Znanost dolgo ni vedela, od kod ambra izvira. Naposled so ugotovili, da izvira iz črepelj nekaterih hitov. Vse kaže, da nastane iz gnota v kitovih črepeljah, če požre bobotnice. Ostri konci palpk hobotnic najbrž med prebavo dražijo kitova čreva, ki kot zaščito pred njimi izločajo ambro, pozneje pa jo kit izbljuje.

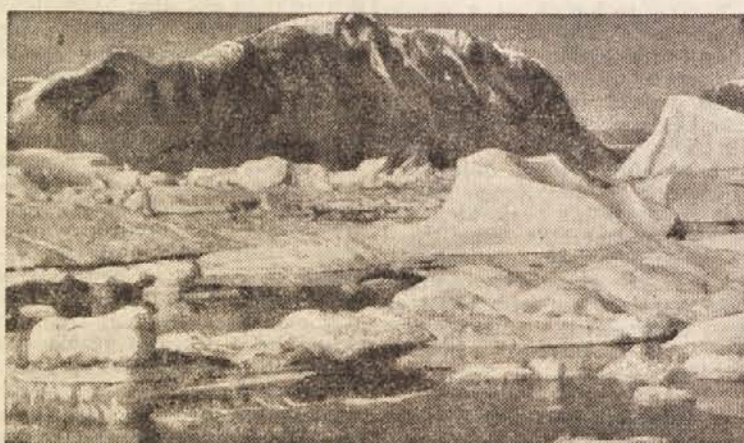
VSEGA PO NAJEM ZA VSE

Znanstveno odpravo preskrbujejo z letali

Na Grönlandiji je led ponekod debel baje 3.200 m

Pet hidroplanov tipa »Sunderland« je nedavno odletelo z letalskega oporišča angleškega letalstva v Pembroke Docku, na severovzhodno Grönlandijo. Njihova naloga je bila odpeljati zaloge hrane in opreme angleški odpravi, ki se že drugo leto muči na Grönlandiji. Ondotno oporišče za hidroletala je na severovzhodni obali otoka. Letala je tam sprejel vodja odprave kapetan fregate C. Simpson. Medtem je neka norveška ladja za lov na tjujenje izkrcala 70 ton zalog na obali, od koder jih bodo s hidroplani prenesli do jezera Britanija, kjer ima odprava oporišče, 205 km severno za gorami in za 32 km širokim ledenikom. Jezero je samo nekaj tednov v letu brez ledu in čezanj hodi odprava na debelo ledeno plast Grönlandije, kjer opravlja večino svojega znanstvenega dela.

Hidroplani so se lani prvokrat spustili na to novo odkrito je-

Ledene gore na Grönlandiji

zero in zgraditev oporišča je bila združena z mnogimi, za letala težavnimi nalogami. Med drugim so morali z letali prepeljati 24 polarnih psov za prevažanje sani, posadke letal so morale iskati nevarne ledene plošče in gore ter rešiti vodjo odprave, ki je bil padel iz gumijastega čolna v ledeno vodo. Glavna splošna problema pa sta bila morska megla in strah, da bo jezero pred izpolnitvijo naloge znova zamrznilo. Vse kaže, da bo letošnje delo opravljeno hitreje, kakor so pričakovali. Ze 4. avgusta so začeli hidroplani prevažati do jezera 70 ton tovora. To delo je trajalo 10 dni. Sredi avgusta je hidroplani zamenjalo dvoje letal tipa »Hastings«.

Posadki teh letal sta lani pomagali odpraviti in sta naporena dela vajeni. Lani septembra je eno takšno letalo strmoglavilo na tla, ker je pilot nenadoma dobil tako imenovano snežno slepoto. V njem je bilo 11 Angležev in en Američan. Le nekaj članov posadke je bilo poškodovanih. Ni pa bilo nobenega upanja, da da bi se moglo letalo znova dvigniti. Posadka se je morala sprijazniti z dolgimi zimskimi meseci življenja v večnem snegu. Kapetan je preuredil poškodovano letalo delno v hotel, delno pa v bolnišnico. Nazadnje je po

Nova letališča

Letalstvo držav severnoatlantskega pakta hitro napreduje. Letos so zgradili v Zahodni Evropi vsak dan po eno letališče, v Zahodni Nemčiji, Franciji, Belgiji in Holandski pa bodo zgradili še 120 letališč. Novo letališče so zgradili tudi v Brugnu v Nemčiji, ki se je dobro obneslo zlasti v nedavnih letalskih manevrih. Stroški so znašali 5 milijonov dolarjev in zgradili so ga v 12 mesecih.

V vojaškem oziru so vsa letališča severnoatlantskega pakta enaka. Vse države plačujejo prispevke v posebni sklad, iz katerega črpajo izdatke za nova letališča.

MEKA je dobila neonsko razsvetlavo

Zlasti lepo so razsvetlili Veliko mošejo

Muslimanski romarji, ki so prišli letos v Meko, so prvi videli veliko džamijo razsvetljeno z neonskimi žarnicami. Vsako leto v avgustu ima muslimanski svet velik praznik, ko se zbere v Meki največ romarjev. Letos so romarji v Meki debelo gledali, saj je bilo med njimi malo takih, ki so neonsko razsvetljavo sploh že kdaj videli.

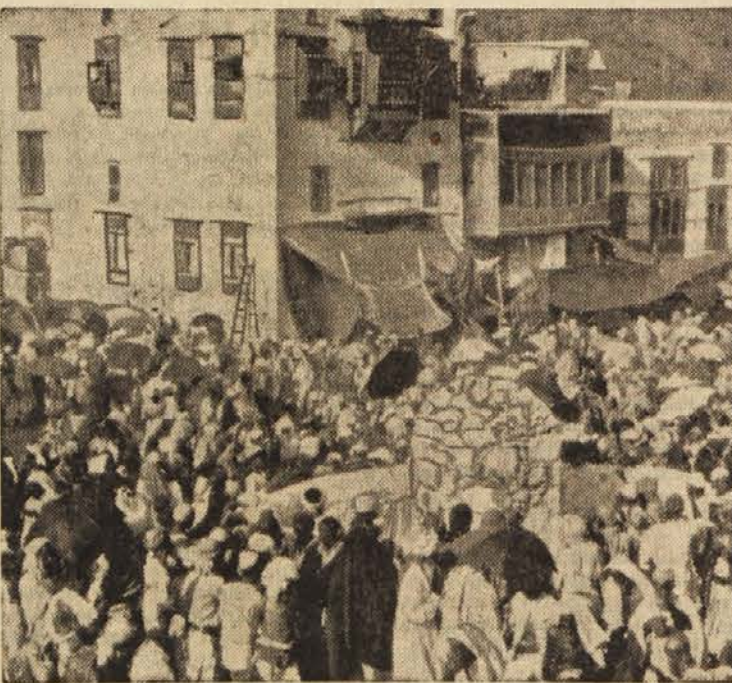
V začetku letošnjega leta je glavni elektrotehniški strokov-

njak angleške tvrdke General Electric Co. prispel v Jeddo, da bi pripravil vse potrebno za instaliranje. Njegova naloga je bila združena z velikimi težavami. V Meko ga namreč niso pustili, ker ni muslimanske vere. Džamijo si je ogledal na podlagi fotografij in posebnih zemljevidov za romarje. Imel pa je več muslimanskih pomočnikov, ki so veliko džamijo v glavnem izmerili v Meki. Njegov uspeh je bil tem-

vejši, ker je po slikah povzel lice mesta, tako da je direktor vseh džamij Saudove Arabije njegove načrte takoj odobril.

Načrti neonske razsvetljave obsegajo Veliko džamijo ter vseh njenih 24 vhodov in minaretov. Samostan, ki se razprostira vzdolž sten okrog džamije, bo razsvetljen z 225 dolgimi neonskimi vodil. Vsak vod ima 6 po poldrugi meter dolgih neonskih cevi, le 8 vodov ima samo po 4 cevi. Kovinski okraski nad vsakim vodom imajo po eno ploščo z vgrajevano besedo »Allah« v arabskih črkah. Dvoršče je razsvetljeno z 28 okrasnimi neonskimi svetilkami na betonskih stebrih. Na vrhu vsakega stebra je po en vitek svetlomoder vod, pod katerim je pritrjenih po 12,60 cm dolgih neonskih cevi, razporejenih v obliki trakov železnikega kolesa. Notranja površina vsakega voda je delno emailirana, da bolje odbija svetlobo. Tudi stebri s svetilkami imajo na vrhu napis »Allah«. Kaaba, največja svetinja muslimanskega sveta, je razsvetljena z 28 bronastimi svetilkami, na katerih so navpično postavljene neonske cevi. Nad 24 vhodov v Veliko džamijo pa je pritrjenih 36 stenskih svetilk.

Posebne težave je imel strokovnjak z osvetlitvijo 7 minaretov, s katerih muezin kliče vernike k molitvi. Zunanja stran vsakega minareta je razsvetljena z dvema posebnima svetilkama, ki mečeta svetlomoder svetlobo na steno, na notranji strani pa so pritrjene tungstenske tisočvatne žarnice, ki lepo označujejo obrise minaretov.

Množica romarjev v Meki

Najmodernejši angleški mlin

V Angliji so zgradili nov, najmodernejši mlin na svetu, in sicer tam, kjer je že stal mlin, ki so ga med vojno bombardirali. Vsi, ki so ga videli, pravijo, da je najmodernejši na svetu. Mletje žita v modernih mlinih se je zelo izpopolnilo. Vse delo v njih je mehanizirano. Žito pripeljejo v skladišča, potem pa ga očistijo, zmeljejo in spravijo moko v vreče. Vse delo opravijo stroji, tako da se človeške roke ne žita, ne moko sploh ne dotaknejo. Sicer pa imamo takšne mline tudi pri nas, le da so morda manjši.

Glavni cilj modernega mlinarstva je, da loči zrno od pleve in luskin, ne da bi se med mletjem vse to pomešalo. Če hočemo dobiti lepo belo moko, moramo luskin ločiti od zrna že pred mletjem. V angleškem mlinu posebni stroji luščijo zrna, preden pridejo v stroje, ki meljejo moko. Valji zrna ne zmeljejo, marveč jih samo lomijo. Moka pa se tako rekoč izgrebe iz luskin. Prvi valji zdrobe zrna in izločijo iz njih vsebino, ostali pa še ostanke moke, kolikor se je še drži luskin. Tako nastane zdrob. Mlin ima tri skladišča, v vsakem je prostora za 36.000 ton žita.

Surovine iz sladkorja

V Sydneyju je generalni guvernir Avstralije Slim nedavno odprl kemično tovarno, v kateri bodo vse surovine dobivali iz avstralskega sladkorja. Gradbeni stroški so znašali 4.500.000 avstralskih funtov. Tovarna bo izdelovala kemikalije, ki so jih doslej v Avstralijo uvažali, med njimi celulozni acetat, potreben za izdelavo umetne svile.

VOLTAIRE v zasebnem življenju

Ko je bilo Voltaireu 20 let, so ga osumili, da je napisal pamflet na umrlega kralja Ludvika XIV. Zato so ga zaprli v Bastiljo, kjer je predsedal nad leto dni, dokler se prostovoljno ni javil pravi pisec pamfleta. Tistega dne ko so ga izpustili, ga je sprejel takratni regent Francije zelo milostno in mu obljubil svojo naklonjenost.

»Zelo me bo veselilo,« je odgovoril Voltaire, »če bo Vaše veličanstvo tudi v prihodnje skr-

»Le kako more šiniti človeku v glavo takšna misel,« je dejala služkinja, »le kako morejo biti pametni ljudje tako neumni.«

»Prav pravi,« je zajekal Voltaire, »čeprav nimaš nobene pameti.«

Voltaire je imel mnogo prijateljev, ki so zmeraj grdo govorili o svojih nasprotnikih, češar nikakor ni trpel. Nekega dne, ko je spet prišel k njemu tak prijatelj, je Voltaire rekel:

»Vsak dan prosim boga, da bi me rešil prijateljev, s sovražniki bom pa že sam opravil.«

ZA DOBRO VOLJO

V DRUŽBI

V prijatni družbi se prijatelji pomenkujejo o tem in onem. Eden med njimi pravi:

»Pomislite, kaj se mi je zgodilo! Zeno sem spremljal na postajo, za štiri tedne je odpotovala v zdravilišče. Ko pa sem se ornil, sem našel v svoji postelji služkinjo. Takšna predznost!«

»Kaj ste pa storili?«

»Oblekel sem boljšo obleko in prišel sem. Lekarnar, kaj bi pa vi storili na mojem mestu?«

»Pripovedoval bi enako zgodbo, kakor vi!«

DOBER ODGOVOR

O nekem skopuhu in njegovem domačem zdravniku pripoveduje naslednja zgodba:

Skopuh sreča zdravnika na cesti in ker noče k njemu v ordinacijo, da mu ne bi bilo treba plačati, ga oprša:

»Kaj storite, gospod doktor, če ste tako prehlajeni kakor sem jaz zdajle?«

»Kašljam,« odgovori zdravnik.

PRI ZOBNEM TEHNIKU

Mlad zakonski mož pride k zobnemu tehniku:

»Rekli ste, da bom tega umetnega zoborja vesel. To se pa še ni zgodilo.«

»Kako da ne? Kaj ne držijo dobro?«

»Že, že, toda moja žena nič umetnega ne skuha.«

»Glej no, glej, kaj vse ljudje pozabijo!«

Jutri zvečer Slovenija : ZDA

NA NOVEM IGRISČU ZELEZNIČARJA OB 20. URI

Jutri ob 20 uri bo na novem igrišču Zeleznikarja v Siskhi mednarodna odbojbarska tekma ZDA : Slovenija.
Na desetdnevem treningu v Ribnem je bilo izbranih sedem igralcev, ki bodo okrepili v dvema državnimi reprezentantoma Skrbinekom in Antekulovičem (zeleznikar). V reprezentanci Slovenija so:

Skrbinek, Antekulovič, Požar, Virgлез, Jost, Megušar, Mikluš, Meršnik in Meserko. Pripravi nam lahko, da bomo igrili pod dolgim časom lepo in napeto igrano odbojko. Upamo, da naša vrata ne bo slab nasprotnik Američanom.

V razgovoru s članom državne reprezentance Božom Antekulovičem smo izvedeli še o nekaterih zanimivih podrobnostih iz Beograda.

«Ko smo gledali Američane na treningu v nedeljo in ponedeljek, nam ni bilo jasno, ali ne znajo igrati, ali pa se samo pretvarjajo. Ko smo jih gledali tik pred tekmo, pravzaprav nihče od njih ni znal toleži. Občinstvo bi jih izvižgalo, da se ni začela tekma. Minilo pa je le nekaj minut, in glej, Američani vodijo z 10:2. Člani reprezentance ZDA so se zelo spremenili in tekma z reprezentanco Jugoslavije je bila takšna, kot se jo le redko vidi na naših igriščih».

Temperamentno beograjsko občinstvo je bilo na tekmi izredno objektivno. Tudi od ljubljanskih igralcev pričakujemo, da bodo odobrvali lepe poteze obeh nasprotnikov.

Skrbinek je bil eden izmed najboljših na tekmi Jugoslavija:ZDA

Izžrebani pari za četrtfinale

Sinoči so bili v Nogometni zvezi Jugoslavije izžrebani pari za četrtfinalna tekmovanja z jugoslovanski nogometni pokal, ki ga bodo odigrali 4. oktobra.

Tri tekme bodo v Beogradu, in sicer: Partizan — Dinamo, Crvena zvezda — Odred in BSK — Spartak. V Novem Sadu pa bosta igrala Vojvodina in Hajduk.

MOTOCIKLIZEM

Barbarič na svetovnem prvenstvu

Nas državni prvak Slavko Barbarič bo nastopil 6. septembra na veliki dirki v Monzi (Italija). Tekmovanje v Monzi točkujeta kot svetovno motociklistično prvenstvo. To je prvotnik, da našega motociklista sprejeli na dirko, ki je na ravni svetovnega prvenstva. Barbarič bo vozil na novem dirkalnem motornem kolesu angleške znamke Matchless.

Najboljši rokoborci v Ljubljani

V soboto in nedeljo bo na novo zaračunanem stadionu Zeleznikarja v Ljubljani zanimiv turnir v rokoborbi. Tekmovala bo vsa jugoslovanska elita rokobarcev.

PRED VELETURNIRJEM KANDIDATOV ZA SVETOVNEGA PRAVKA V SVICI PREDSTAVLJAMO VAM KANDIDATE

Ameriški neudarni prvak velemojster Samuel Reshevsky je okoli 36 let presenčel svet s svojimi nastopi in uspehi. Z eno sodečimi šahovski otrok je s 7 leti uspešno igral po Evropi simultanke, dvoje in proste partije z znameniti tedanjimi mojstri in si ustvarjal slavo, katera v njegovem pomlajšem življenju ni zbledela, marveč je z vedno novimi uspehi pridobivala na sijaju. Nekateri gledajo in njem nekakega prvaka zahodnega sveta. Ko je šahovski svet po Aljehinovi smrti ostal brez prvaka, sta bila povabljeni na match turnir z novo svetovnega prvaka tudi ameriška velemojstra Fine in Reshevsky. Fine ni prišel v Evropo, Reshevsky pa je delil 3-4 mesto s Keresom. Ker se Reshevsky sam sodi za enega izmed redkih, ki naj bi se udeležba na turnirju kandidator imeli pravico igrati z Botvinkom, ma udeležba na veleturnirju v Svici očividno ni posebno dišala. Zato in zaradi možnosti kolektivnega nastopa sovjetskih igralcev, je njegova udeležba stalno vselna v zraku. Sedaj je njegova udeležba zagotovljena in z njim se je štvalo nerskih velemojstrov zvišalo na šest. Morda bo FIDE pripravila še sedmega, nemškega prvaka Unzickerja, s čimer bi bile možnosti neopornega nastopanja sovjetskih velemojstrov zmanjšane. Gre za to, da bo zmagovalci v Svici prisel na vrh po redni poti in s postenimi sredstvi. Nekateri sicer menijo, da je prijava Reshevskega namenoma zapoznela, da bi se nasprotniki nanj ne pripravljali. Toda kdor pozna njegove številne muhavosti, ta je lahko računal tudi s to možnostjo. Sicer pa velemojstri sproti spoznavajo igrone svojih vrstnikov. Pripravljani bitii to je vsel! Značilno za Reshevskiga sta tele dva odgovora: Na vprašanje koliko potez zračuna pri partiji snaprej pravi: »Eno večje kot moji nasprotniki; in drugi: »Kako vam je uspelo premagati Najdorf z 11:7?« Zelo enostavno. Najdorf je igral z Reshevskym!

Če Reshevskiga ne bo uničevala na veleturnirju kandidator njegova stara oboževalca Kasovna stranka, potem bo kljub svojim 42 letom velik konkurent za eno najvišjih mest.

Obšežen program košarkaških tekmovalj

Prijatelji košarke bodo imeli v naslednjih dneh priložnost videti mnogo zanimivih košarkaških srečanj. Danes se bo nadaljevalo državno prvenstvo z derby srečanjem med Zeleznikarjem in ASK. Tekma bo ob 20 uri na igrišču pod Cekinovim gradom.

V predtekmi se bosta pomerili šentni vrst obih klubov. Medtem ko tekma položaja na lestvici, bo žensko srečanje odločil o prvem mestu slovenske lige, ki daje pravico do nadaljnega tekmovalja na državnem košarkaškem prvenstvu za ženske.

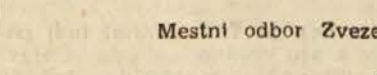
V pofinalnem državnem prvenstvu bosta v četrtki tekmovala zagrebška tekme Montažo in Lokomotivo. V soboto bo Montažo gostovalo v Ljubljani proti ASK, ljubljanski Zeleznikar pa v nedeljo v Zagrebu proti Lokomotivi. Kaže, da bodo te tekme odločilni končni vrstni red na lestvici pofinalnega državnega prvenstva v košarki.

Orded : Garnizon Ljubljana

V petek ob 17. uri bo na igrišču Odrada nogometna tekma Orded : Garnizon (Ljubljana). Tekma bo za nimitva saj nastopijo v enajstotni Garnizona člani I. in II. zvezne lige, ki so kot rezervisti v Ljubljani. Med drugimi bodo nastopili: Vuksan, Maček, Piskar, Fajon, Zivotič, Marjanovič in drugi.

Objava

Na proslavi 35-letnice Zeleznikarja bo tudi nogometni turnir stalnih igralcev Hermes, Ilirije in Primerja. Zato vabimo tovaršje iz Ljubljane: Burja, Habiht, Póseli, Prošera, Kosmiri, Aljančič N. in O., Zemljak, Ščanjan J. in P., Kos, Trobavek, Šinčič, Glavič, Martinšek, Košenina, Zalokar, Klančnik Skrajnar, Hariš, Brduček, Svetič R. in V. Uršič Derenda L. Močnik Brodnik, Cigler, Ronko, da se udeležijo sestanka jutri ob 18. uri v tajništvo Zeleznikarja pod tribuno na igrišču.

Samuel Reshevsky je bil rojen 26. novembra 1911. Njegovi pomembnejši povojni uspehi so:

1948: match turnir za svetovno prvenstvo Haag-Moskva: deli 3-4 mesto.

1950: Amsterdam: dosegel 2. mesto (l. Najdorf).

1951: New York: dosegel 1. mesto.

1952: Kuba: deli 1-2 mesto z Najdorfovcem; zmaga v dvoboju proti Najdorfu 11:7; zmaga v dvoboju proti Gligoriču 5:4,5.

1953: Zmaga v dvoboju z Najdorfovcem.

Mestni odbor Zveze borcev in Združenje rezervnih oficirjev — Ljubljana, pozivata svoje članstvo, da aktivno sodeluje pri vseh pripravah za proslavo primorskih brigad ter da se polnoštevilno udeleži proslave na Okroglicu ki bo dne 5. in 6. septembra 1953.

Istovčasno obveščamo, da bo 29. in 30. avgusta proslava 10. obletnice ustanovitve X. SNOUB »Ljubljanske« na Golem. — Vabimo k udeležbi!

DRŽAVNO STRELSKO PRVENSTVO

Jurjevič izenačil državni rekord

Ljubljana, 26. avgusta. Danes dopoldne je bilo tekmovanje z vojaško pištolo za značko. Čeprav je bila svetloba zaradi oblačnega vremena zelo nestalna, so rezultati razmeroma dobri. Takoj po prvih 20 streljih Jurjevič (Hrv) vodil z 12 krogi pred Alavanja (Sr) in Planincem (Sl). Z ostalimi 40 strelji je to razliko še povečal in s 483 krogi izenačil državni rekord. Dosedanji rekord je imel Alavanja, ki je danes dosegel 466 krogov. Planinc je v zadnjih 20 streljih popustil in dosegel 5 kroge premalo za srebrno značko. V tej disciplini je tekmovalo 11 strelcev. Dosegli so dve zlati in šest bronzastih značk.

Za značko mojstra strelca z vojaško pištolo je dopoldne tekmovalo 15 strelcev. Zlate značke si ni priboril nihče, pač pa sta dosegla srebrno Popovič 448 kr. in Markovič 445 kr. (oba Srbija). Z malokalibrsko puško je dopoldne streljala prva skupina mladincev. Zaradi slabega vremena, tekmovalne trene in slabe municije sta samo dva strelca dosegla več kot 300 krogov: Milenkov (Sr) 315 in Majer (Hrv) 309 kr.

Popoldne se je nadaljevalo streljanje mladincev z malokalibrsko puško zelo dobro je streljal 17 letni Laurovič (Crna gora), ki trenutno vodi na drugem mestu je Sertiševa 523 krogov. Rekordar Čuk je bil šele

tretji. Moštveno prvenstveno tekmovalje še ni začel, vendar bo z gotovostjo osvojila prvo mesto Hrvat-ska.

Slovensko moštvo, ki je lani doseglo nov rekord, je letos popolnoma odpovedalo. Vsi so zelo slabo streljali. Tekmovalo je 21 strelcev. Dosegli so 7 zlatih, 12 srebrnih in 7 bronzastih značk.

Pero Cestnik (Srbija)

Pri članih z vojaško puško so nastopili vsi najboljši strelci. Po nekotroliranih rezultatih sta dosegla zlato značko Markovič 469 in Milenkovič 468. Danasnje tekmovalje obeta, da bo na prvenstvu zelo ostra borba za posamezna mesta.

Tekmovali so tudi posamezniki v hitrem streljanju z vojaško puško na premikajoče se figuro. Prvenstvo je najboljši mladinec Kastele (Slovenija). Imel je 10 zadetkov in 60 krogov. Rezultati HITREGA STRELJANJA

1. Kalaj (Hrvat) 10 zadetkov 67 krogov, 2. Kastele (Slov.) 5 zadetkov 60 krogov, 3. Rems (Slov.) 10 strelcev 58 krogov.

BRAT IN SESTRA

Rajnica in Tihomir Sertiš, brat in sestra, sta oba dobra strelca. Tihomir ima tri državne rekorde: v stoječem stavu s svkarsko vojaško puško (173 kr.), s precizno malokalibrsko puško (1145 kr.) in klečeči stav (388 kr.) z istim orožjem. Rajnica pa je v dveh dneh povrsti dvakrat presejala državni rekord (928 kr. in 530 kr.). Če strelja Tihomir, odvrne Rajnica radovedno: »Sedaj nimam časa, brat strelja. Če pa strelja Rajnica, vam Tihomir niti ne odgovori, ampak takoj odda sekundirane sestri. Pravijo, da sta te rekorde dosegla skupaj.

NOV MOSTVENI DRŽAVNI MLADINSKI REKORD — 2594

Na današnjem tekmovalju mladinskih ekip v streljanju z malokalibrsko puško so dosegli nov rekord z 2594 krogi. Nov rekord je za 43 krogov boljši kot stari državni rekord.

Vrstni red: 1. Hrvatska 2594 (nov državni rekord), 2. Crna Gora 2562, 3. Makedonija 2345, 4. Srbija 2283, 5. Bosna in Hercegovina 2271, 6. Slovenija 2115.

Posamezno: 1. Jozic (Hrv) 544 (izmenično državni rekord), 2. Laurovič (CG) 531, 3. Sertiš R. (Hrv.) 523, 4. Bašić (Hrv.) 523 in 5. Čuk (Hrv.) 521.

VESTI IN DOGODKI

PRVA SLOVENSKA LIGA Železnikar : Branik 64,5:59,5

Maribor, 26. avg. Na Mariborskem otoku se je danes pričel zadnji letošnji dvojni I. slovenske plavalne lige med ljubljanskim Zeleznikarjem in domačim Branikom. Po prvem dnevu vodijo po disciplinah plavanja, skokov in waterpola gostje 64,5:59,5. Na tekmovalju so domači plavalci dosegli v štafeti dva nova mariborska rekorda. Tekmovalje se jutri nadaljuje.

Jugoslovanska atletska reprezentanca

Po jugoslovanskem atletskem prvenstvu je bila sestavljena naslednja moška reprezentanca: 100 m: Jovanović, Pecelj, Benjak, Matijević; 200 m: Jovanović, Pecelj; 400 m: Sabotič, Hočevar, Stanković, Pomanjšič, Milanovič, Grujić; 800 m: Hočevar, Mugaša; 1500 m: Ottenheimer, Mugaša; 5000 m: Mihalič, Ceraj, Ilić; 10.000 m: Mihalič, Jovanović; 110 m ovire: Lorgar, Zupančič, Režula; 440 m ovire: Radulović, Janković, Zupančič; 3000 m stepele-chase: Štrifot, Stefanović; dašina: Radovnović, Pokorn; troskok: Radovnović, Milovanović; palica: Mirkov, Hecce; višina: Dimitrijevič, Marjanović; ključov: Čubijanj, Galin, Berea; krogi: Sarčević, Jeliševič, Golc; kopje: Dangubič, Vujačić, Pavlovič; disk: Krivokapić, Krnjajić.

240 km po Sloveniji

V Sloveniji bo 6. septembra drugi avtomobilski alpski relj. Proga bo dolga 240 km. Prijavilo se je tudi 26 tujih avtomobilistov. Nastopil bo tudi znan tekmovalci Seibert, ki je trenutno na čelu rang lestvice evropskih vozačev rallyja.

Mednarodne motociklistične dirke bodo v Beogradu 19. in 20. septembra

V Beogradu bodo 19. in 20. septembra velike mednarodne avtomobilske in motociklistične dirke. Vozniki bodo tekmovali na progi okrog Kalemegdana. Po prijavah sočede bo to ena izmed največjih povojnih priveditev vrste v Beogradu. Doseje se se pripravili bivši svetovni prvak Pa-ganni, Marelli (Italija), Švicarja Miska in Gerber ter tovarniška ekipa NSU.

Najuspešnejša Crvena zvezda najuspešnejša na prvenstvu v Mariboru

NAJUSPEŠNEJŠA DRUŠTVA NA PRVENSTVU	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	točke
Crvena zvezda	9	3	5	4	6	4	142
Partizan	10	7	3	2	—	—	114½
Kladivar	2	2	6	8	6	1	83
Mladost	5	3	4	2	—	—	73
Dinamo	2	1	4	3	3	3	51
Odred	1	2	2	1	2	3	21
Vojvodina	1	3	1	1	1	1	31
Zelesnikar — Maribor	2	2	2	—	—	3	27½
Sarajevo	—	2	—	2	1	—	15
Senta	—	—	1	2	—	2	12
BSK	—	—	1	1	1	—	10
Takovo	—	—	—	2	—	1	9
Spartak	—	—	1	—	—	1	8
Sloboda — Varaždin	—	—	—	—	1	—	8
Zelesnikar — Ljubljana	—	—	—	—	—	2	2
Branik	—	—	—	—	—	1	2
Zelesnikar — Karlovac	—	—	—	—	—	1	1

da je imel do rekorda v Celju najboljši rezultat 6,79 in da ga je v Mariboru kar trikrat presegel, ne moremo trditi, da je razočaran. Po slabih rezultatih v kvalifikacijah je tudi Gole prijetno presenečen z odličnim drugim mestom. Pohvalo zasluži daklo Müller, ki je dosegel enega svojih rezultatov, čeprav je bil šele tretji. Zvezni kapetan Leneri je dejal, da je mladi metalec kopja

Marko Plut morda največji talent med metalci, kar smo jih doslej imeli. Za mlajša uspešnejša, ki je dosegel 5. mesto, je to gotovo zelo razveseljuje izjava in spodbuda za nadaljnje delo. Režen Sime je med atletinami največje presenečenje mlada Bajževca, zlasti v toku, čez ovire. Če se, bo tej disciplini resno posvetil, bo prihodnje leto gotovo reprezentantka in se tudi rezultati 12 sek. ne bomo preveč čudili.

Prve domače žoge

Nedavno je podjetje »Jugosport« izdelalo prve domače teniške žoge. Imenovani so jih »ideali«. O njih kategoriji smo se razgovarjali z nekaterimi našimi teniški strokovnjaki. Ti sodijo, da bodo te žoge koristile pri poisku začetnikov in mlajšim juniorjev. Zamerijo pa, ker so precej drage.

Prve domače žoge

Nedavno je podjetje »Jugosport« izdelalo prve domače teniške žoge. Imenovani so jih »ideali«. O njih kategoriji smo se razgovarjali z nekaterimi našimi teniški strokovnjaki. Ti sodijo, da bodo te žoge koristile pri poisku začetnikov in mlajšim juniorjev. Zamerijo pa, ker so precej drage.

Udeleženci izven vzhodnega bloka

Razmerje med udeleženci iz ostalih držav in tistimi iz kominformovske bloka je 5:10. Razen tega prvih pet igralcev igralo vsak znač, medtem ko so sovjetski velemojstri podvrženi čvrsti disciplini.

Argentince Najdorf je v zadnjem času doživel precej neuspehov, tako z Reshevskym in Gligoričem. Kdor pa pozna njegovo ogromno borbenost in vztrajnost, je prepričan, da bo Najdorf dobro zaigral, zlasti če gre za tako imenovani »mamutov turnir« z 28 partijami.

O bivšem svetovnem prvaku dr. Euweju, ki je najstarejši udeleženec turnirja kandidator, nihče ne sodi, da ima resne možnosti za doseg prvega mesta. On je zadnji Mohikanec iz dobe, ko so imena Aljejhina, Capablance, Retysja, Niemcowicza, Bogoljubova bleščala v mednarodni turnirski areni.

V SOBOTO SE BO ZAČEL V SVICI TURNIR NAJBOLJŠIH ŠAHISTOV

Kakšna presenečenja bo prinesel turnir kandidator — 15 velemojstrov na startu — Tekmovalje brez favoritov

Cez dva dni se bo začel eden izmed največjih turnirjev v godovini šaha. V soboto bodo slovesno otvorili turnir kandidator za svetovno prvenstvo, žrebali vrstni red na turnirski tabeli, v nedeljo, 28. avgusta ob 17. uri, pa bodo velemojstri potegnili prve poteze.

POTEZE, KI NISO BILE IZVEDENE NA SAHOVNICI

Turnir kandidatorov ima svojo zgodovino, kajti vlekli so »poteze«, toda ne na sahovnici. Malo je manjkalo, pa bi postal žrtev takšnih potez tudi naš velemojster Gligorič. Ker so ga postavili na seznanu udeležencev kot rezervno, čeprav je imel enako število točk kot trije drugi velemojstri. Če ne bi Sahovska zveza Jugoslavije odločno ukrepala, bi Gligorič doletela ista usoda kot dr. Trifunoviča 1950. V Budimpešti, ko so ga z raznimi spletkami odrinili na turnirju kandidatorov. To je zdaj se boji očitno, ker Gligorič kot rezervna ne bi mogel nastopiti, saj se je Reshevsky v zadnjem hipu prijavil.

To je bila zanimiva »poteza« ameriškega velemojstra. Njemu so na lanskoletnem kongresu »FIDE« objavili, da bo odigral dvojni z

Podjetja, ustanove in posameznike obveščamo,

da sprejemamo vse vrste oglasov, kot so: reklamni oglasi, mali oglasi, objave, novice, osmrtnice, zahvale itd. za naš list »LJUDSKA PRAVICA-BORBA« ter za zagrebško in beograjsko »BORBO«.

VSI NAROČNIKI NAŠEGA LISTA IMAJO PRI MALIH OGLASIH, OSMRTNICAH IN ZAHVALAH

50% popusta.

UPRAVA »LJUDSKE PRAVICE-BORBE« LJUBLJANA

DNEVNE NOVICE

Posetite razstavo »Slovenske planine v podobi« v Moderni galeriji, ki je odprta vsak dan od 10. do 18. ure. — Planinsko društvo Ljubljana — matica.

Kinoobiskovalcem na Jesenicah! Zaradi popravila dvorane kina »Radio« na Jesenicah, od 12. septembra, odpadejo predstave v tej dvorani. Zaradi tega naj se naši obiskovalci poslužijo Letnega kina, ki ima isti program. — Uprava kinematografskega podjetja na Jesenicah.

OBJAVA

Terenska organizacija ZB v Duplic pri Kamniku bo skupno s tovarno »Stois« odprla dne 30. avgusta 1953 spominsko ploščo vsem padlim borcem in talcem, ki so v času NOB živel na terenu Duplice ali delali v tovarni.

Spored se bo pričel ob 9. uri dopoldne s sprejemom partizanskih povelj, s pevskimi in recitacijskimi nastopi, odkritjem plošče, polaganjem vencev (svoje) in ostali ter govori. Popoldne ob 13. uri bo množični obisk skupnega groba padlih borcev in talcev v Črni na Kamniku, nato izlet na Črničev. Za prevozna sredstva iz Duplice v Črno in nazaj bo poskrbljeno.

Vabimo svoje padlih in ostale. Terenska organizacija ZB Duplice pri Kamniku

KINO

KINO »UNION«: Premiera ameriškega barvnega filma »Kapetan Horacio«. Brez technika. Predstavi ob 18. in 20. uri.

KINO »KOMUNA«: Angleški film »Dolgo je pomnil«. Tehnik: Filmske novosti št. 34. Predstavi ob 18. in 20. uri.

KINO »SLOGA«: Francoski film »Vsi smo morilci«. Brez technika. Predstavi ob 18. in 20. uri. — Prodaja vstopnic v vseh treh kinematografih od 17. ure dalje.

KINO »SOČA«: Zaprti!

LETNI KINO »TIVOLI«: Ameriški barvni film »Trije kavalirji«. Tehnik. Predstava ob 20. uri.

LETNI KINO »BEZIGRAD«: Ameriški film »Tarzan med loveci«. Tehnik. Predstava ob 20. uri. Prodaja vstopnic v obeh letnih kinematografih eno uro pred pričetkom predstave.

KINO »SISA«: Nemški film »Glas drugega«. Tehnik. Predstavi ob 18. in 20. uri.

KINO »TRIGLAV«: Angleški film »Zasebno življenje Henrika VIII.«. Tehnik: Filmske novosti št. 33. Predstavi ob 18. in 20. uri. — Prodaja vstopnic v obeh kinematografih od 17. ure dalje.

LETNI KINO »DOM MILICE«: Angleški film »Trgovina s starinami«. Predstava ob 20. uri.

CELJE — »UNION«: Francoski film »Zidovi Malapage«.

CELJE — »LETNI« in »DOM«: Italijanski film »Ljubzen in strup«.

BLED: Italijanski film »Srce«.

KAMNIK: Danski film »Sirota Stina«.

VEVČE: Ameriška barvna risanka »Bamby«.

DOMZALE: Francoski film »Prekleti«. JESENICE — LETNI KINO: Mehški film »Cantiflas mušketir«.

PLAVŽ: Angleški film »Encore«.

KRANJ — »STORŽIČ«: Ameriški film »Mildred Pierce«.

RADIO

DNEVNI SPORED ZA ČETRTEK, DNE 27. AVGUSTA 1953

5.00—7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci — vmes ob 5.10—5.20 Jutranja telovadba — 5.30—5.40 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in objava dnevnega sporeda — 6.00—6.10 Jutranja telovadba — 6.30—6.40 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in pregled tiska — 7.00—7.05 Radijski koledar — 12.00 Mali koncert lahke glasbe: Španski ples (Berg), Rapsodija v modrem (Gerschwin), Jesen (Herbert), Spomini na Johanna Straussa (Berg), Čardaš — 12.30 Napoved časa, poročila in pregled dnevnega sporeda — 12.45 Zabavna glasba, vmes objave — 13.00 Oddaja za žene — 13.10 Iz opernega sveta — 13.50 Sportno predavanje — 14.00 So meh v roko vzel in godil tako, da vse je pisalo, kar zraven je bilo — (Igrajo harmonikarji z dežele) — 14.30 Radijske reklame — 14.40 Igra orkester Andre Kostelanetz — 15.00 Napoved časa, poročila in vremenska napoved — 15.10—15.20 Zabavna glasba, vmes objave — 18.00 F. Mendelsohn, Koncert za violino in orkester v e-molu — 18.30 Iz bojev naših narodov — Zvone Kržišnik: Spomini na

Primorske partizane — 18.40 Igra godba na pihala Ljubljanske garnizije p. v. kap. Jožeta Bruna — 19.00 Radijske reklame — 19.10 Zabavna glasba, vmes objave — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Od melodije do aktualnosti — 21.00 Iz del Roberta Schumanna (glasbena oddaja s komentarijem) — 22.00 Napoved časa, poročila in pregled sporeda za naslednji dan — 22.15 Moderna plesna glasba — 22.55—23.00 Lahko noč — 23.00—24.00 Oddaja Radia Jugoslavija za tujino na valu 327,1 m (Prenos iz Zagreba).

DNEVNI SPORED ZA PETEK, DNE 28. AVGUSTA 1953

5.00—7.30 Dobro jutro, dragi poslušalci — vmes ob 5.10—5.20 Jutranja telovadba — 5.30—5.40 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in pregled tiska — 6.00—6.10 Jutranja telovadba — 6.30—6.40 Napoved časa, poročila, vremenska napoved in objava dnevnega sporeda — 7.00—7.05 Radijski koledar — 12.00 Opoldanski koncert — 12.30 Napoved časa, poročila in pregled dnevnega sporeda — 12.45 Zabavna glasba, vmes objave — 13.00 Urednikova beležnica in pionirska pošta in glasba za pionirje — 13.30 V pesmi po naši deželi... — 14.30 Radijske reklame — 14.40 Lahka glasba — 15.00 Napoved časa, poročila, vremenska napoved — 15.10—15.30 Zabavna glasba, vmes objave — 18.00 Samospeve polje baritonist Vladimir Ružđjak, pri klavirju Demetrija Zebre — 18.20 Zdravstveni nasveti — 18.30 Pol ure v prijetnem ritmu — 19.00 Radijske reklame — 19.10 Zabavna glasba, vmes objave — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Večerni orkestralni spored — 21.00 Tediški zunanepolitični pregled — 21.15 Veliki in majhni zabavni in plesni orkestri vsem igrajo — 22.00 Napoved časa, poročila in pregled sporeda za naslednji dan — 22.15 Dane Skerl: Serenada za godala — 22.35 Novosti iz literature — Beno Zupancič: Iz poti v Pariz — 22.55 do 23.00 Lahko noč — 23.00—24.00 Oddaja Radia Jugoslavija za tujino na valu 327,1 m (Prenos iz Zagreba).

RADIO KOPER

Četrtek, 27. avgusta: 14.30 S prekomorski brigadami v domovino — 14.40 Revijska glasba — 17.30 S pesmijo in plesom po Jugoslaviji — 18.15 Operna in balna glasba.

Petek, 28. avgusta: 14.30 Obzornik: Kulturnoprosvetno delo med NOB — 17.30 Iz jugoslovskega orkestralnega repertoarja — 18.15 Ljudske pesmi jugoslovskih narodov v priredbi za zbor — 21.00 Slušna igra: »Požar v Brdih« — 22.00 Plešite z nami.

Splošna bolnica v Črni na Koroskem razpisuje mesto

SAMOSTOJNEGA KNJIGOVODJE

Nastop službe takoj ali pozneje po dogovoru. Obrazložene ponudbe z navedbo točnih podatkov o dosežanjih zaposlitvah je poslati na gornji naslov.

ZAHVALA

Cutim dolžnost, da se tem potom iskreno zahvalim predobremu tovarišu primariju Stanetu dr. Sternadu za ves trud in nego ob priliki moje težke operacije. Nadalje se zahvaljujem tov. dr. Petku in vsemu osebju kirurškega oddelka za vso skrb in ljubeznivost za časa mojega bivanja v bolnišnici.

Slovenski bolnišnica naj bo zgled vsem bolnišnicam. Tu na vsakem koraku čuti nesebičnost in skrb za človeka, kar je bolniku najbolj potrebno.

Se enkrat iskrena hvala vsem. Kajuhova mama.

DROBNI OGLASI

SOBO, prazno ali opremljeno, v centru mesta ali bližini iscem. Sem ves dan zdoma. Dam lepo nagrado. Pismene ponudbe poslati na ogl. odd. pod »Nagrada«. 1119

MOSKO KOLO, nemške znamke, novo ali dobro ohranjeno, takoj kupim. Pismene ponudbe poslati na ogl. odd. »Ljudske pravice-Borbe«. 1118

STROKOVNO NEGOVALKO za dva otroka, ali ženo, ki ima izkušnje v negli in vzgoji otrok, išče družino v Beogradu. Stanovanje in hrana, plača pa po sporazumu. — Naslov pošljite oglašnemu oddelku »Borbe«, Beograd, Kardeljeva 31. pod »Strokovna negovalka«.

Vremensko poročilo

hidrometeorološke službe Slovenije

Stanje dne 25. avgusta 1953 ob 7. uri: Greben visokega zračnega pritiska nad Francijo in južno Nemčijo se slabi, depresija nad Biskajskim zalivom pa se hitro pomika proti vzhodu, vendar se zaradi tega splošno vremensko stanje ne bo bistveno spremenilo.

Ob 10. uri dopoldne je bilo v Jugoslaviji pretežno oblačno vreme, le v jugovzhodnem delu je bilo lepo vreme z delno oblačnostjo. Ob Jadransko se je temperatura gibala v mejah od 23 do 27°C, v Sloveniji pa od 15 do 21°C. V Ljubljani je znašal danes ob 12. uri pritisk 755,8 mm, pritisk je padel v zadnjih 2 urah za 0,5 mm, temperatura zraka 20,2°C, relativna vlaga 55%, nebo popolnoma oblačno, vidnost 30 km.

Napoved za četrtek, dne 27. avgusta 1953: Pretežno oblačno vreme, vendar brez bistvenih padavin. Od časa do časa manjše razjasnitve. Najnižja nočna temperatura od 10 do 14°C, v Primorju od 15 do 20°C, najvišja dnevna pa od 22 do 26°C.

MARIBORSKE VESTI

DEZURNA LEKARNA

Četrtek, 27. avgusta, lekarna: »Planinka«, Glavni trg 20.

Petek, 28. avgusta, lekarna: »Pri gradu«, Partizanska cesta 1.

KINO

»PARTIZAN«: 27. avgusta: ameriški film »Pavla«.

28. avgusta: ameriški film »Pavla«.

»UDARNIK«: 27. avgusta: ameriški film »Afera na Trinidadu«.

28. avgusta: ameriški film »Afera na Trinidadu«.

»POBREZJE«: 27. avgusta: ameriški film »Podvodna četa«.

28. avgusta: zaprti.

»STUDENCI«: 27. avgusta: ameriški film »Carrie«.

28. avgusta: zaprti.

RADIO MARIBOR

27. avgusta 1953: 12.00—13.30 Prenos sporeda Radia Ljubljana — 13.00—13.15 Oddaja v madžarsčini — 16.30—17.00 Oddaja za borce JLA — 17.00—17.30 Igrajo in pojo vam znani solisti — 17.30—17.40 Poslušajte domača poročila — 17.40—18.00 Zabavna glasba, vmes objave in oglasi — 18.00—23.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana — 17.50—17.55 Oddaja Planinskega društva v Mariboru.

28. avgusta 1953: 12.00—13.30 Prenos sporeda Radia Ljubljana — 17.00 do 17.20 Poje Mariborski komorni zbor p. v. Rajka Sikoška — 17.20—17.30 Deset minut operetne glasbe — 17.30 do 17.40 Poslušajte domača poročila — 17.40—18.00 Zabavna glasba, vmes objave in oglasi — 18.00—23.00 Prenos sporeda Radia Ljubljana.

MESTNI KINO MURSKA SOBOTA:

27. avgusta: francoski zabavni film »Mesecnik Bonifacij«.

28. avgusta: avstrijski zabavni film »Eva podveduje raj«.

Skrivnost „NEVA“

Izdelana je po najso-dobnejšem ameriškem receptu.

To je prva zobna pasta, izdelana v naši državi po vojni, enaka SVETOVNI kakovosti.

ZAHTEVAJTE POVSOD SAMO »OPTODENT« ZOBNO PASTO!

»OPTODENT« je ponos »NEVA«

»NEVA« »OPTODENT« je skrivnost »NEVA«

»NEVA«, tovarna higiensko-kozmetičnih sredstev, Zagreb, Vrbanićeva 28, tel. 23-340

TROFAZNE ŠTEVCE

da lahko uporabijo naše domače enofazne števice za registriranje potrošnje trofaznega toka.

Obvestila daje

»ELEKTROOBSKRBA«

podjetje za nakup elektro gospodarstva NR Hrvatske, Zagreb, Gundulićeva ulica 32. 1844

MESTNA KOMUNALNA PODJETJA RAVNE NA KOROSKEM

sprejmejo v službo

GRABNEGA TEHNIKA

z daljšo prakso. Plača je določena po tarifnem pravilniku. Stanovanje preskrbljeno. Ponudbe poslati na naslov: Ljudski odbor mestne občine Ravne na Koroskem.

Raznašalca

oz raznašalko za dostavljanje našega lista na dom na Viču in Rožni dolini sprejme takoj

UPRAVA »LJUDSKE PRAVICE-BORBE«, Ljubljana, Kopitarjeva 2

VETERINARSKI ZAVOD V SUBOTICI

razpisuje

ofertalno licitacijo

ki bo v Zavodu 9. septembra 1953 ob 11. uri za prodajo večjih količin: 1. *govejih kož (nasoljenih)*, 2. *govejih rogov*. Pismene ponudbe v zapečatenih kuvertah pošljite do gornjega roka na naslov: VETERINARSKI ZAVOD, Subotica, Put I. Milutinovića 123. Telefon 18-80, 19-75

Zagrebski velesejem

OD 12. DO 27. SEPTEMBRA 1953

Cez nekaj dni bo v Zagrebu otvoritev mednarodnega velesejma FLR Jugoslavije, ki bo po številu razstavljalcev, blagovnih vzorcev in obsegu razstavnega prostora naš največji dosednji velesejem.

Razstavljalci! Ne opustite pravočasno poslati blago, zberite svoje zastopnike in uredite svoje razstave. Vaši razstavnici morajo biti popolnoma urejeni do 10. septembra. Pravočasno opraviti vse posle, pomeni za vas priložnost denar in dobro razstaviti. Ne pozabite, da bo za vaše blago mnogo domačih in tujih interesentov in da je organizirano komercialno razstavljanje eden izmed važnih pogojev dobre prodaje.

Predstavniki jugoslovskega trgovskega omrežja Nikjer vam ne bodo nudili ugodnejših prilik in bogatejše izbire domačega in tujega blaga, kakor na tem velesejmu. Novi razstavljalci, novi izdelki, nova izbira in konkurenca glede ponudb pomenijo najugodnejše pogoje ugodnega nakupa.

Obiskovalci! Za obisk velesejma imate 50% popusta na železnica in ladjah in 25% na tetalih. Obisk velesejma bo za vas zelo važen dogodek. Seznanili se boste z razvojem jugoslovske proizvodnje in z največjimi tehničnimi pridobitvami industrije dvajsetih evropskih in prekomorskih držav. Če potujete z železnico, kupite na izhodiščni postaji izkaznico K-13 in jo dajte potrditi na Velesejmu. Pravočasno si zagotovite sedež prek »Turista« Zagreb. Zrinjevac 18, če se boste v Zagrebu deli čas mudili, oziroma uredite svoj prihod tako, da vam ne bo treba v Zagrebu prenočiti.

Uprava Zagrebačkog Velesejma. 1832

Moj tovariš je bil pisatelj, o ljudeh je pisal. Pozno v noč, ko telefon v uredništvu zvonil že brez »odziva in ko linotipi, utrujeni od sepežanja o grofu Cianu, von Ribbentropu in o Poljskem koridoru, naposled utihnejo, prede Vasa novelico o mali Ani, tkalki s Karaburme in o njeni veliki ljubezni.

Samo ponoči se lahko Vasa naposled po vseh pravih razpiše, kajti v njegovi sobi sta še dve mizi in štirje sodelavci za njimi. In kadar ni prvega, je tu drugi, pa govore in govore... Joj, bralci, kakšne neumnosti vam naprede čas!

Vasini tovariši od jutra do večera hodijo po Beogradu, pritisnjaki na razna vrata, gledajo obešene ljudi, poslušajo v bolnišnicah služkinje, ki so pile sodo... Prineso slike ljubosumnega starca in mlade žene, ki ji je stavec prestrelil srce. V Marinkovi Bari na dolgem, tesnem, smrdljivem dvorišču z umazanimi in zverženimi stanovanji krog in krog, tam, kjer si je kabaretna pevka Kajka prerazela žile, sem videl mlado višjno, umito, dozorelo, napeto, polno krvi. Okrog nje kup blelih ciganskih otrok, toda nobena višnja ne manjka, ker leži pod drevesom na trati strog čiča z dolgimi brki s češnjevo palico v roki — občinski trobentač je bil ta čiča, od skromne pokojnine živi, od borne najemnine, pravi, višnja pa bo prodal, ker mora kupiti nove hlače. In jaz to pripovedujem Vasi, on pa urno beleži.

»Hvala,« pravi — »Motiv za povest. Ljudje, ljudje,« pravi, »ljudje so mi potrebni!«

Kadar se nameni domov, kadar se kam napoti, se pelje s tramvajem. Vasa ogleduje ljudi od vseh strani. Zapomniti si hoče celo njihove čevlje, kako si zavzujejo kravate, gumbe na sukniču jim poštee. In kako se suče in obra-

Ljubiša Manojlović:

ča, kadar kaj povedo, kadar se prepirajo, jeze ali smejejo! Kaj pa šele pomeni slišati, ko se kak neznani ljudje pomenkujejo o svojih zadevah, o svojem življenju z drobnimi, običajnimi, za pisatelja dragocenimi podrobnostmi!

Zdaj pa, da bi slišal tuj pomenek, je treba prislunhiti. Ne gre nekako, nespodobno je, toda koristno, in človek mora to storiti, če je pravi pisatelj. Hm, pa je nekoč Vasa ubral pot pod noge s Terazij po strmi ulici. Ker je zagledal pred seboj dva starčka. Prvemu je čepela na glavi mornarska čepica, ko da jo je ukradel kakemu dijaku. Drugi je imel na glavi trd klobuk, star, preluknjan, toda bil je trd klobuk. Pa sta se starčka prijala pod roko in se majala, ker sta pravkar prihajala iz točilnice. Vasa ju je dohitel, zapičil pogled v mornarsko čepico in preluknjani cilindar. Pa je slišal tišete za mornarsko čepico, kako je dejal:

»Eh,« je vzdihnil, »domov pojdem. Veš, nimam se s kom pripraviti,« je potožil starček in si s čepico obrisal nos. Vasa pa se je zagledal v njegovo zmečkano črno ruto okrog vratu. — »Veš, jaz pa sem imel vsega na pretek, še težjega mleka,« je stari žalostno vzdihnil, »da, vsega je bilo, kadar je bilo. Kadar pa ni bilo,« se je dušil stari, komaj zadržujoč solze.

Prijatelj s trdim klobukom na glavi je stopil naprej, držeč prijatelja pod roko, da ga ne bi zaneslo.

»Usoda, kaj hočemo... A, ljubila te je.«

vedeti, kam hodim, jaz pa sem se izmikal. Moral sem se zaradi konspiracije... Nočem je ubiti!«

»Nikar, nikar! Za to ti prisodijo dosmrtno ječo.«

»Komu? Meni? Mar misliš, da se ječe bojim?«

Vasa stoji čisto blizu. Napeto prisluškuje, ali bosta starčka še kaj povedala. In zakaj že ne nadaljujeta poti? Nerodno je stati takole tik za njunima hrbtoma. Tudi nobene izlozbe ni v bližini. Opazila ne bosta, saj sta pijana kot čep, toda ostali ljudje, ki hodijo to mimo... Ljudje poredko: »Kaj pa se je to zijalo prislunilo k pijanima starčema?«

»Niti boga se ne bojim!«

Da bi mu ne ušla nobena beseda, se Vasa skloni nad starega, od let sključenega mornarja.

Starec se zdrzne ko da ga je pičila osa, se vzravna, postane iznenada dvakrat večji, da se s čepico malone dotakne Vasovih naočnikov.

»Prisluškuješ?« zagodrnja — »sprisluškuješ, mrcina grdal! Mika vas prisluškuje! Glejte ga, glejte! Starec napravi zelo nespodobno kretanje.«

Ulični vrvež se spremeni v obroč okrog njih. Vasa se prebije skozenj in jo popiha.

»Viš ga, spjelca!« še sliši za seboj, ko bled kakor zid steče proti uredniškim vratom.

»Veliki motiv!« je rekel Vasa, pozneje, mnogo pozneje.

In po tem motivu je Vasa napisal tudi povest. Kaj se je z njo zgodilo, ne vem. Objavljena ni bila nikjer. Niti vprašati ga več ne morem o tem, ker je že dolgo tega. Bila je vojna, Banjica je bila, moj tovariš Vasa pa se z Banjice ni vrnil...